

Ніва

ТЫДНЁВІК
БЕЛАРУСАЎ
У ПОЛЬШЧЫ

<http://www.kurier-poranny.com/niwa>

№ 33 (2309) Год XLV

Беласток 13 жніўня 2000 г.

Цана 1,50 зл.

Распачалося жніво

Аляксей МАРОЗ

Спачатку на поле выехаі снапавя-
залкі і касілкі, а неўзабаве паявіліся
камбайнны і поўным ходам пайшлі жніў-
ныя працы. Сёлетняя засуха паскоры-
ла жніво, але і выдатна панізіла плён.
Месцамі збожжа так засохла, што кам-
байнны замясцілі касілкі, а ўесь немало-
чаны плён будзе прызначаны на корм
для жывёлы.

Збожжа знішчылі прымаразкі і засуха

Едучы ў Сельскагаспадарчы кааператыв „Рольмак” у Макаўцы, убачы-
я камбайн, які жаў пшанічнае жыта. Ужо другі дзень ідзе тут малацьба, але
збожжа дасушваюць яшчэ ў сваёй су-
шыльні. Старшыня кааператыва Віктар Рэент пайнфармаваў, што плён
з тых участкаў поля, дзе расце трыци-
кале — пшанічнае жыта, павінен быць
адным з самых лепшых у гэтым годзе,
бо сабралі ў сярэднім па 35 цэнтнераў
з гектара. Аднак сярэдні плён збожжа
у кааператыве будзе намнога ніжэйшы,
чым у мінульых гадах. Прымаразкі ў па-
чатку мая і засуха найбольш знішчылі
ярыну і жыту, у вялікай ступені панізі-
лі ўраджай азімай пшаніцы і пшанічна-
га жыту на слабейшых пясчаных зем-
лях у гміне Нарва. Мала меншым буд-
зе плён азіміны на лепшых палях каа-
ператыва ў гмінах Гайнаўка і Чыжы.

Старшыня Віктар Рэент дадае, што
амаль на 100 гектарах ярына так зніш-
чана, што не вернуцца расходы за ма-
лацьбу камбайнамі. Адараіл ўесь га-
рох. Жыту на 344 гектарах моцна па-
цярпела ад марозу і засухі. Трэба было
адараць 280 гектараў грэчкі і кукурузы,
а частку зямлі пакінуць аблогам.

— Мароз знішчыў у нас так многа
жыту, таму што ранняю вясной далі мы
азотнае ўгнаенне і ў час прымаразкаў
жыту ў нас ужо каласілася, — заяўляе
старшыня Віктар Рэент. — Засуха зусім
знішчыла першы пакос травы і толькі
праз тыдні два пачнем сушыць сена. Тую
ярыну, якую рашиямся малаціць
камбайнамі, трэба будзе дасушваць
у сушыльнях. Пасля апошніх дажджоў
збожжа пачало пускаць дадатковыя па-
расткі, усё зазелянілася і немагчымым
будзе высцеліць яго на полі.

Галоўнае бюро Сельскагаспадар-
чага кааператыва „Рольмак” знаходзіцца
побач сушыльняю і склада. Пер-
рад складам стаяць прычэпы з пша-
нічным жытам, працуяць дзве су-
шыльні. У адной дасушваецца збожжа,
у другой — неабмалочанае збожжа,
на корм для жывёлы. Хочам паехаць
на поле і паглядзець як косіцца збож-
жа, якое нядаўна зазелянілася, але
аказваецца, што ў касілку папаўся ка-
мень і прывязуць яе рамантаваць. Каб
зэканоміць час, кіраўнік сельскагас-
падарчай вытворчасці Славамір Хля-
біч кіруе працай пры дапамозе радыё-

[працяг **3**]

Патрэбны быў хтось з адпаведным тварам (Барыс Карповіч з жонкай Надзеяй і Майкай).

**Тамара паказала праўду таго часу.. „Хачу памятку пакінуць” казала, — ус-
памінае Барыс Карповіч, родам з Меляшкоў, афіцэр у адстаўцы, „Насцін
бацька” з „Крэсавай балады”.**

Фрайду

Цэла вёска мела

Міра ЛУКША

— Для мяне гэта была таксама вялі-
кая „гратка”, — смеяцца на ўспамін пра
тое, „як той фільм круцілі” дзядзька Ба-
рыс. Добры кавалак часу працлыў, доб-
ра памятае, бо ў той час якраз аднавіў
матчыну хату ў Меляшках і летуе там
з жонкай, і зімуе часам у пусцеючай
вёсцы. Летам Меляшкі звіняць галасамі
моладзі.

...І не спадзяўваўся, што чалавек можа вось так сабе зайграць у фільме. Раней прыяджалі машыны з тэлебачання, збіралі розныя старыя рэчы, а то мэблю, а то адзенне. І Тамара Саланевіч з цэлай экіпай з Лодзінскай даку-
ментальнай кінафабрыкі заяджала, збірала песні, падшуквала аматараў-
акцёраў. Ужо нейкі час здымалі. А як раз у агародзе корпаўся. Падышла,
і пытаема, ці не зайграў бы ў яе фільме. Кажа, цікавая ў мяне фізіяномія, та-
кога чалавека і шукалі. Што важна, ні адзін прафесіянальны акцёр у фільме не іграў, адны вясковыя кабеткі і мужыкі. Усё вяскове жыщё ад вясны да зімы
здымалі, палявывы работы, і любоў, вядома, тут была, і вясковыя прыметы, і чарадзіства... Усё, што датычыла людзей звычайных таго часу... І палі-
тыка, што беларусаў кранала, бо ж то нібы 1937 год быў.

...Я іграў пераважна ў Пераходах. Там адзін чалавек паставіў сабе новую хату, мураванку, а старэнкавая засталася. Як яе Тамара ўбачыла, адразу ска-

зала: „Нам яна адпавядзе”. Старая пе-
чы, ток... Адыграла і яна сваю жыщё-
вую ролю. Там адбываліся сваты, як то я „маю” Насцечку, замуж хацеў аддаць.
Пачыналася так, што я ў млын прыехаў
да „свата” і папрасіў, каб сын ягоны,
Вася, памог мне пры мяшках. Юрка Налівайка пытаема: „Ці ваша Насценька
мае хлопца ўжэ?” — „Мець то яна
мае, але каб такога, як ваш Васька! —
за такога зяця то даў бы нават два гек-
тары зямлі найлепшае!” У той час за
землю можна было найбрыйчайшую
дзеўку выдаць замуж! І глухую, і сля-
пую... І здрадзіў Вася любай Гандзі!.
Як нам з Юркам іграўся свой славу-
ты дыялог? Тамара дазволіла нам ім-
правізаваць. Дасць устаноўку ў агуль-
ных рысах толькі, кожа, рабіце гэта як
лічыце што лепш, па-вашаму, будзе,
я не буду супраць. Дык мы самі ўклад-
валі свае выказванні. Часам нас пытаема:
„А што вы там пілі? Мусі, ваду?”
Няпраўда, Тамара паставіла паўлітру
гарэлкі, нармальна яе адкаркоўвалі...
Як са сватам рэзанулі па чарыца, у нас
і энергія паявілася, і расчырваленіся
мы, і дыялог наш паплыў... Часам сцэ-
ны паўтараліся, але не ў нас; крыху не
атрымлівалася ў маёй „жонкі”, дык
вярталі яе пару разоў.

...Ездзілі мы па Гарадоцкай гміне, па
Нарадчанская, Міхалоўская... Усё ста-
вілася, але ўсё было сапраўданае. І служ-
ба ў царкве, і хрэсны ход, і бацюшкі...

[працяг **8**]

Турызм — шанц на будучыню

Варта прыехаць на Дні Нарвы, якія
ладзіць дом культуры. Апрача фэ-
стаў ладзім выстаўкі народнага ма-
стацтва, сустрэчы з пісьменнікамі.
З году ў год расце ранг беларускага
Купалля. Прывяджаюць да нас,
у Нарву, найлепшыя беларускія гурты
і гэта прыцягвае моладзь.

[атракцыёны **3**]

Пра тысячу спраў

Хто ведае творчасць Сакрата Яно-
віча, у кніжцы „Nasze tysiąc lat” не
знайдзе нічога новага. Пра дауней-
шую гісторию пісьменнік не менш
займальная выказаўся ўжо ў „Białoru-
si, Białorusi”, а пра пасляваенню
эміграцыю беларускай вёскі ў Бела-
сток, чаго быў актыўным сведкам,
у „Dolinie pełnej losu”.

[рэцензія **4**]

Дзядзька Пранук

28 ліпеня адкрыццём могільніка
у Катыні палякі ўшанавалі памяць
афіцэраў, памардаваных саветамі
у 1940 г. Беларусаў-афіцэраў у поль-
скай арміі было няшмат. Сярод загі-
нуўшых 60 гадоў таму быў беларускі
паэт, публіцыст, пісьменнік і палітыч-
ны дзеяч Францішак Умястоўскі.

[біографія **4**]

На Гайнаўскім фэсце

У Гарадскім парку ў Гайнаўцы 30 лі-
пеня адбыўся беларускі фэст, якога
арганізаторамі былі Гарадскі аддзел
БГКТ і Гайнаўскі дом культуры. Ад па-
чатку арганізаторам фэсту і глядачам
перашкаджаў дождж. Калі аднак паміж
дажджлівымі хвалімі праяснялася,
публікі хутка прыбывала.

[мератрыемства **5**]

Белавежская песня

У кніжцы „Белавя вязь” Георгія Вал-
кавыцкага быў змешчаны верш „Ля
вытокаў”. Ён адразу прыцягнуў маю
увагу. Пранізліва душэўныя радкі не-
як раптоўна паклаліся на музыку. Гэ-
тая песня ўвайшла ў зборнік песенъ
„Трубі, трубі, турыны рог”.

[тэкст з нотамі **9**]

Суд над чараўніцай

Самі судзіць надумалі, за тое,
перш за ўсё, што не хацела з імі піць.
Ну і на сена не хацела. А відна што
за адна — ледзь не голая ходзіць па
гэтым падворку, у хаце купленай ад
сына старое Грэбы, ногі носіць па-
брэты...

[жасах **11**]

Беларусь — беларусы

Умовы для свабодных выбараў не створаны

З 31 ліпеня да 4 жніўня г.г. у Беларусі з афіцыйным візітам пабывала дэлегацыя Парламенцкай Асамблеі Савета Еўропы (ПАСЕ). Парламентары Савета Еўропы адбылі шэраг сустэреч з дзяржаўнымі і апазіцыйнымі дзеячамі з мэтай вывучэння ўмоў правядзення свабодных парламенцкіх выбараў, запланаваных на кастрычнік гэтага года. Еўрапарламентары правялі размовы са старшынёй Цэнтральнага выбарчага камітэта Лідзіяй Ярошынай, намеснікам кіраўніка Адміністрацыі презідэнта Уладзімірам Замяталіным, міністрам юстыцыі Генадзем Варанцовым, удзельнічалі ў пасяджэнні Каардынацыйнага савета палітычных партый.

Адзін з членоў дэлегацыі, дакладчык Палітычнага камітэта ПАСЕ па Беларусі Вольфганг Берэндт, які ўжо трэці раз наведаў рэспубліку, заявіў, што змены пайшлі ў горшы бок. „У ходзе двух ранейшых візітаў я мог разлічваць на тое, што дыялог паміж урадам і апазіцыйнымі партыямі адбудзеца. Па выніках маёй першай паездкі ў Мінск, паміж спадаром Сазонавым (гады саветнікам презідэнта па палітычных пытаннях — рэд.) і прадстаўнікамі апазіцыйных палітычных партый быў падпісаны дакумент аб доступе апазіцыі да дзяржаўных сродкаў масавай інфармацыі. І, як цяпер бачым, гэты дакумент на практицы не выкананы”, — адзначыў Вольфганг Берэндт.

Меркаванне аб зменах на горшое падтрымаў лідэр апазіцыйнай Аб'яднанай грамадзянскай партыі Анатоль Лябедзька. Паводле яго, „улады не зрабілі ніякіх крокоў у напрамку тых цывілізацыйных прынцыпаў і цяпер размаўляюць на розных мовах”. Аднак прадстаўнікі ўлад завяраюць, што ўсе неабходныя ўмовы для правядзення дэмакратычных выбараў неўзабаве будуть створаны. „Прагрэс наступівае ўсіх галінах, — лічыць саветнік презідэнта Сяргей Посахаў. — Вядома, да ўзоўню, які ўлады палічылі неабходным”.

Паводле матэрыялаў
ПАП, БЕЛТА і БДГ

У Гродне адзначылі юбілей

27 ліпеня 1990 года Вярхоўны Савет, яшчэ БССР, прыняў дэкларацыю аб суверэнітэце Рэспублікі Беларусь. У Гродне гэту юбілейную дату адзначылі пікетамі, урачыстым пасяджэннем і канцэртам.

Па ўзаемнай дамоўленасці філій трох партый (БНФ, БСДГ, БСДП) у адпаведны час падалі заяўкі ў гарвыканкам на правядзенне чатырох пікетаў у розных месцах горада. Аднак улады далі дазвол толькі на два, якія здзяйсніліся Народны фронт. Грамадзе наогул адмовілі, а сацыял-дэмакратам перанеслі час пікету, што зрабіла яго правядзенне бессэнсоўным. Сябры гэтых партый далучыліся да фрontaўскіх пікетаў. На іх распаштодваліся адмысловы падрыхтаваныя пад свята ўёткі і зіраліся подпісы супраць саюза з Расіяй. Абодва пікеты праішлі спакойна.

Пасля пачаўся канцэрт, у якім прынялі ўдзел папулярныя ў Гродне выканаўцы. Арганізавалі імпрэзу: БНФ, Грамада, БСДП, Фонд імя Льва Сапегі і Грамадскае аўянданне „Ратуша”.

(зк)

З надзеяй на будучыню

2 жніўня ў Гродне адбыўся „круглы стол” на тэму „Мясцове самакіраванне на Беларусі: традыцыі і сучаснасць, досвед іншых краін, перспектывы рэформавання”. Гэта мерапрыемства стала падсумаваннем працы над сумесным праектам Гродзенскага абласнога аддзялення Фонду імя Льва Сапегі і беластоцкага Цэнтра грамадзянскай адукацыі „Польша-Беларусь”. Прэкт пачаў дзейнічаць напрыканцы мінулага года. За гэты час адбыўся шраг се́мінару ў розных раённых цэнтрах Гродзеншчыны, а менавіта ў Гродне, Ваўкавыску, Лідзе, Наваградку, Слоніме. Актыўныя грамадскіх арганізацый амаль з усіх куткоў Прынёманскага краю змаглі ўда-сканаліць свае веды пра сістэму мясцовага самакіравання. Яны знаёміліся як з тэорыяй, так і практикай. Выкладчыкамі на семінарах былі не толькі навукоўцы, а і быўшыя дэпутаты мясцовых органаў самакіравання, час дэпутацтва якіх прыпаў на першую палову 90-х гадоў, калі адбывалася адносная дэмакратызацыя беларускага грамадства. Па словах старшыні Гродзенскага абласнога аддзялення Фонду імя Льва Сапегі Уладзіміра Хильмановіча, азнямленне актыўных грамадскіх дзеячаў з іншытугам мясцовага самакіравання надзвычай важнае. У сучаснага беларускага грамадства вельмі мала вопыту самакіравання. Некалькі гадоў дэмакратычнай „адлігі” пачалі забывацца, а маладыя людзі, якім па 20 гадоў, нават не ведаюць, што на практицы азначае мясцове самакіраванне. Пасля прыходу да ўлады Лукашэнкі, роля самаўрадаў знізілася да нуля. Але старшыня фонду лічыць, што задача ўдзельнікаў праекта — выпрацаваць канцепцию дзеяния на будучыню. Палітычная сітуацыя ў Беларусі неўзабаве можа і павінна змяніцца да лепшага. Удзельнікі семінараў, якія адбыліся згодна праекту з'яўляюцца патэнцыйнымі дэпутатамі мяс-

цовых органаў самакіравання. Асабліва карысна, што праца ідзе сумесна з Цэнтрам „Польша-Беларусь”. Беларусы з усходняга боку дзяржаўной мяжы могуць дадацца, як працуяць беларусы ў самаўрадах Польшчы. Выканаўцы дырэктар Цэнтра „Польша-Беларусь” Яўген Вапа лічыць, што праца над праектам — добры прыклад супрацоўніцтва сумежных раёнаў Беласточчыны і Гродзеншчыны, калі дзеячыніця ажыццяўляеца не праз Мінск і Варшаву, а непасрэдна па-суседску.

Менавіта для таго, каб акрэсліць пла-ны наступных дзеянияў на „круглы стол” 2 жніўня з розных раёнаў Гродзеншчыны прыехалі найбольш актыўныя ўдзельнікі мінульых семінараў, выкладчыкі. Перад імі выступіў сябра прэзідэнта Вярхоўнага Савета Рэспублікі Беларусь 13-га склікання Сямён Домаш, які расказаў пра палітычную сітуацыю ў краіне. Пра гістарычныя традыцыі мясцовага самакіравання ў Беларусі распавёў доктар гістарычных навук Алеся Краўцэвіч. Пра свой вопыт працы ў Гродзенскім савеце народных дэпутатаў на пачатку 90-х гадоў расказала выкладчык Гродзенскага ўніверсітэта Таццяна Маліноўская. Каардынатор праграм Фонду імя Льва Сапегі з Мінска Андрэй Завадскі зрабіў парадынальны аналіз асноў самакіравання ў Беларусі і Расіі. Сваімі ўражаннямі ад наведвання органаў самакіравання Нямеччыны падзяліўся старшыня Ваўкавыскага гарсавета ў 1990-1996 гадах Мікалай Кавальчук. Аднак, галоўным на „круглым стале” быў абмен думкамі падчас дыскусіі. Было вырашана распрацаўваць дакументы аб будучай сістэме самакіравання ў Беларусі. Таксама плануецца, што восенню найбольш актыўныя ўдзельнікі семінараў на-ведаюць Беласточчыну, каб азнаёміцца з працай самаўрадаў Польшчы.

Зміцер КІСЕЛЬ

Рэанімацыя

Праз тры дні пасля Усебеларускага з’езда, праведзенага апазіцыяй, улада прыдумала, чым адказаць. У традыцыях „горача любімага” сацыялістычнага мінулага вырашана правесці з’езд Саветаў. І адбудзеца ён якраз напярэдадні парламенцкіх выбараў, 29 верасня. Указ прэзідэнта аб скліканні з’езда апублікованы быў 2 жніўня. З яго вынікае, што з’езд праводзіцца „у мэтах далейшай дэмакратызацыі” беларускага грамадства.

Першым ідзюю правядзення такога з’езда выказаў намеснік старшыні Пастаяннай камісіі па заканадаўстве і мясцовым самакіраванні Палаты прадстаўнікоў Мікалай Лазавік. (...) Але паколькі прэзідэнт у прынцыпе любіць раіца з народам, ідэя яму спадабалася. Лукашэнка паабяцаў парламенту, што з’езд Саветаў будзе праведзены ў верасні. Заадно, рашыўшы не абмяжоўвацца адным з’ездам, прэзідэнт паабяцаў, што ў пачатку наступнага года правядзіць ён яшчэ народны сход. Усе адразу звярнулі ўвагу, што два агульнанарадныя з’езды дзіўным чынам супадаюць з дзвюма выбарчымі кампаніямі. З’езд Саветаў пройдзе якраз напярэдадні выбараў у парламент, а народны сход павінен адбыцца напярэдадні прэзідэнцкіх выбараў... Хітра!

Спярша ажыццяўляць ідэю ўзяўся былы намеснік кіраўніка прэзідэнцкай адміністрацыі Уладзімір Русакевіч. Ён і не прарабаваў скрываць сувязь двух з’ездоў з выбарчымі марафонамі. Задачы з’езда Саветаў Русакевіч вызначаў так: „Усе мерапрыемствы, якія праводзяцца цяпер, будуць звязаны з выбарамі. Трэба выпрацаваць дзяржаўную платформу, каб дзяржаўна ведала, каго падтрымоўваць. Калі гэту платформу кандыдат у дэпутаты будзе падтрымоўваць, значыць, мы яму акажам пасільную дапамогу”.

Аднак Русакевіч за падрыхтоўку з’езда адказаў не надта доўга. Пасля некалькіх месяцаў быў ён адпраўлены ў адстайку. Яго пераемнікам стаў намеснік начальніка галоўнага ўпраўлення адміністрацыі прэзідэнта Васіль Шынкароў, які адказвае за ўзаемадзеянне з мясцовыми органамі ўлады. І мэты, і задачы будучага з’езда Саветаў памяняліся. У афіцыйным каментары, апублікованым у „Советскай Беларуссии” Шынкароў акрэслівае іх так: „Правядзенне з’езда прадыстатаўана неабходнасцю ўсенароднай падтрымкі шырокай грамадскай ініцыятывы насельніцтва, павышэння сацыяльна-палітычнай актыўнасці грамадзян, рэалізацыі ідэі сацыяльна-прававой дзяржавы, вырашэння важных дзяржаўных проблем у духу грамадзянскіх згоды”.

З’езд прыдуманы як незвычайна маштабнае мерапрыемства. Адных толькі дэпутатаў мясцовых Саветаў у ім павінна ўдзельнічаць каля паўтары тысячы. А яшчэ, напрыклад, тысячу дэлегатаў працаваніцаў вылучыць ад органаў улады, палітычных партый і грамадскіх арганізацый. Нават па ліку ўдзельнікаў прэзідэнцкае мерапрыемства будзе ўдвай большае за апазіцыйны Усебеларускі з’езд.

І хто б чаго не гаварыў, праводзячы з’езд Саветаў за два тыдні да першага тура выбараў, улада яўна збіраеца выпарыстаць яго для падтрымкі ўласных кандыдатаў. Бачыць яго як мінімум дапаўнільным моцным сродкам агітаці за кандыдатаў улады. А як максімум можна сапраўды гаварыць аб выпрацоўцы нейкай агульна-дзяржаўной перадвыбарчай платформы. У даным кантэксце пад „дзяржавай”, канешне, падразуміваюцца толькі тыя, хто падтрымлівае цяперашнюю ўладу.

Андрэй МАХОУСКІ
Беларуская деловая газета
№ 812, 4.08.2000 г.

Турызм — шанц на будучыню

З Янам ХІЛІМАНЮКОМ, шэфам гасцініцы „Пад акацыяй” у Нарве гутарыць Ганна Кандраюк.

— Ці многа турыстаў прыязджае ў Нарву?

— Цэлы год нехта нас наведвае. Час ад часу прыязджаюць арганізаваныя групы з Варшавы, Катавіц, Беластока і тут праводзяць свае заняткі. Але і ёсьць індывідуальныя турысты. Яны прыязджаюць на два-тры дні адпачыць.

— І якія прапануеце ім атракцыёны?

— Нарва мае прыгожае наваколле. Кожны, хто цэнціц прыроду, напэўна знойдзе цікавыя месцы. Мы са свайго боку ладзім конных экспурсій, вогнішчы над рэчкай. У гатэлі маєм сауну, ёсьць спартыўная пляцоўка для валейбола і тэніса, канферэнцыйная зала.

— Ці аматары рыбалкі маюць тут свае месцы?

— Ну, так — у Нарве водзяца шчупак, карась, карп, плотка. Рыбы тут усялякай хоць адбайдзяць!

— А культурныя прапановы?

— Варта прыехаць на Дні Нарвы, якія ладзіць наш Дом культуры. Апрача фэстад ладзім выстаўкі народнага мастацтва, сустрэчы з пісьменнікамі. З году ў год расце ранг беларускага Купалля. Прыйджаюць да нас найлепшыя беларускія гурты і гэта прыцягвае мо-

ладзь. Летам арганізуем канцэрты народных беларускіх, польскіх і ўкраінскіх калектываў.

— Турысты са свету звязтаюць увагу на мясцове дойлідства.

— На тэрыторыі гміны ёсьць многа драўляных цэркваў: у Ласінцы, Трасцянцы, Пухлах, Козліках ці самой Нарве.

— Толькі няма галоўнага — рэстарана і сталовай, дзе можна было бы пакаштаваць добрай падляшскай кухні. Ці гэтай славутай нарваўскай рыбы і ракаў.

— Гэтая праблема сапраўды тут не вырашана. Зараз у нас працуе толькі бар на аўтазправачнай станцыі, дзе можна з'есці гарачую страву. Аднак у выпадку арганізаваных груп мы прапануем недараюе харчаванне ў школьнай сталовай.

— Ці ў Нарве ёсьць ужо агратурыстычныя кватэр?

— І так, і не! Справа ў тым, што ў Нарве і нават у навакольных вёсках над рэчкай ёсьць людзі зацікаўленыя та-коі дзейнасцю. Ужо сёння знайшлося б пад 30 такіх кватэр. Аднак пакуль што агратурызм тут не рэгістраваны. Дзеля яго развіцця гміне патрэбны дадатковыя фінансы, ідэі і прамоцыя. Ну і людзі, якія за гэта адказвалі б.

— Менавіта, ці гміна не ўключае агратурызму ў стратэгію развіцця рэгіёна?

— Пакуль што турызм у нас сумяшчаецца разам з культурай. На сённяшні дзень няма асобнай праграмы ў гэтым накірунку.

— Маеце ўжо свой буклет, гасцініца „Пад акацыяй” занесена ў турыстычныя дадавінкі. Магнітам можна стаць таксама танные турыстычныя паслуги.

— Апошнім часам мы адкрылі Дом вандроўніка ў старой школе ў Янове. Там спыняюцца ўдзельнікі рэйдаў, і байдарачных паходаў. Турызм у гміне — гэта будучыня, але для гэтага трэба яшчэ многа працы.

— Самі жыхары гміны з сімпатыяй адносяцца да прыезджых.

— Так, таму кожны від турызму мае ў нас шанц на будучыню.

Фота аўтара

на ліквідацію страт спатрэбіцца амаль 843 тысячи золотых.

Дапамагчы кармамі просяць 220 сялян. Агулам гміне патрэба 833,7 тонны сена, 242 тонны саломы і 213 тонн сіласу. Гмінная ўправа прымае меры па атрыманні кармоў з іншых рэгіёнаў Польшчы. Гмінныя чыноўнікі саставілі таксама спіс сялян, якія хочаць купіць корм з краін Еўросаюза. За корм і яго транспарт гатовы плаціць адчайнія буйныя жывёлаводы.

(ан)

Патрэбны корм

У Арлянскай гміне ў выніку вясення прымаразкаў і засухі пашырілі пасевы на 8 тысячах гектараў. Да 17 ліпеня ў Гмінную ўправу паступілі 104 заявы ад пашырілі сялян. У перыядзе 4-20 ліпеня камісія ацаніла ў гаспадарках страты, якія дасягнулі 75-80% ураджаю папярэдніх гадоў. Найбольш пашырілі жывёлаводы, паколькі плюн сена аказаўся меншым на 85-90% за мінулагодні. У 52 жывёлагадоўчых гаспадарках

Распачалося жніво

[1 ♂ працяя]

сувязі. На полі жнів'я два нямецкія камбайны „Кляс”, якія могуць змалациць за адзін дзень каля 60 гектараў збожжа. Нядайна кааператыву прадаў трох камбайны „Бізон” і купіў адзін „Кляс-Лексыён”. Заменіць ён працу трох папярэдніх, а за зэканомленыя гроши можна наніць двух дадатковых працаўнікоў.

Камбайн, які працаўваў каля дарогі ў Гайнаўку, выжадаў усё пшанічнае жыта і пераехаў малаціць каля вёскі Крывец. Пераязджае на другое поле. На палявой дарозе чакаюць два трактары з прычэпамі, у якія камбайн пачынае высыпаць збожжа. Плён даволі добры, але зерне крыху яшчэ сырэватае і павязуць дасушваць. Вяртаючыся ў кааператыву сустракаем іншы камбайн, які жне каля Храбустоўкі.

Прадукцыя ў кааператыве

— На сённяшні дзень аплочваеца яшчэ прадукцыя збожжа і свіней, але няма прыбытку ад гадоўлі быдла і вытворчасці яек, — заяўляе старшыня Віктар Рэнт. — У сельскагаспадарчай працдукцыі хутка мяніеца кан'юнктура, а мы можам не паспець тэрмінова пе-раставіць сваю вытворчасць.

У кааператыве „Рольмак” 2 170 гектараў зямлі, але збожжа вырошчаецца на 1 530 гектарах. Самая вялікая гадавая вытворчасць гэта 4 тысячи тон збожжа на корм, 2 тысячи тон курэй, 15 тысяч свіней і 15 мільёнаў яек у год. У сувязі з засухай кааператыву выступіў за крэдытам размерам у 1 мільён 300 тысяч золотых, просіць дараваць сельскагаспадарчы падатак і складчыну для ЗУС. Дагэтуль няма станоўчага адказу. Кіраўнік Славамір Хлябіч заяўляе, што патрэбны плён 40-50 цэнтне-

раў з гектара, каб пшаніца ці ячмень дадзі прыбытак ад продажу. Цана на іншое збожжа невялікая, і трэба яго прызначваць на корм для жывёлы.

Сёлета Агенцтва сельскагаспадарчага рынку будзе купляць пшаніцу па 480 золотых за тону, жыта — 330 золотых. Даплачваць будзе ад 45 да 100 золотых, залежна ад часу продажу, разраду збожжа і якасці зерня.

У Гайнаўскім павеце

Ва ўсім Гайнаўскім павеце звыш 30 тысяч гектараў зямлі можна выкарыстоўваць для сельскагаспадарчай вытворчасці, але каля 4 тысяч гектараў ляжыць аблогам. Найбольш нявыкарыстанай зямлі, найчасцей слабога класа, знаходзіцца ў гмінах Нарва, Нараўка і Кляшчэлі. Збожжа пасеняна на арэале звыш 20 тысяч гектараў (пшаніца — 4,5 тыс. гектараў; жыта — 6,5 тыс. гектараў; авёс — 3,5 тыс. гектараў; іншое — звыш 5 тыс. гектараў). Паводле спецыялістаў Ваяводскай статыстычнай установы, плён збожжа будзе крыху большы за 10 цэнтнераў (удвая меньшы за мінулагодні). Нізкі плён будзе ў гмінах Белавежа, Чаромха, Нарва, Нараўка і Кляшчэлі, дзе на слабых землях расліннасць знішчылі мароз і засуха. Лепшы ўражай будзе ў гмінах Чыжы і Гайнаўка, бо там шмат добрых пшанічна-бурачаных земляў. Аднак і на лепшых землях пацярпела ад засухі ярына, якую ў многіх выпадках косяць на корм. Тая, якую малоціць, дае ў сярэднім плён 7-15 цэнтнераў з гектара. Дажджы ў пачатку жніва крыху спынілі паліявыя працы, але гаспадары выкарыстоўваюць сонечнае надвор'е і камбайны зноў выйшлі ў поле.

Аляксей МАРОЗ
Фота аўтара

Найлепшы жывёлавод

Адам Грынявіцкі з Рагазоў (Нарваўская гміна) у мінулым годзе прадаў Малочна-таварнаму кааператыву ў Гайнаўцы ажно 201 тысячу 360 літраў высакаякаснага малака. Найбольш з усіх сялян, якія разводзяць малочных кароў у Гайнаўскім павеце. На другім месцы знаходзіцца Юрый Семяновіч з Іванкаў, працаваўшы 146 тысячаў 793 літры сырадою.

Адам Грынявіцкі пераняў гаспадарку ад сваіх бацькоў чатыры гады таму. Зараз разам з арандаванымі палеткамі апрацоўвае 150 гектараў зямельных угоддзяў, у тым ліку мае 40 гектараў пашы. У яго аборы 52 дойных каровы і 30 цялят. Новую абору пабудаваў два гады таму. У ліпені пры дапамозе электрараілкі надойваў 800-900 літраў мала-

ка ў суткі. За малаком на панадворак прыязджае аўтачыстэрна з гайнаўскага малочнага завода.

У нялягkай земляробчай працы Адаму дапамагаюць жонка Катахына, бацькі Эдвард і Рэгіна і малодшы брат Тамаш. Працуюць яны ад світання да змроку і пазней. У пачатку ліпеня купілі шмат гектараў травы на геранімскіх, што каля Міхалова, сенажацях. Назапашваюць яны сена на зіму. Малады гаспадар купіў два трактары і іншыя сельскагаспадарчыя машыны. Вопыт гаспадарання пераняў ад бацькоў. Здабыў ён прафесійную адукацию ў Сельскагаспадарчым прафтэхвучылішчы ў Дойлідах.

Тэкст і фота Янкі ЦЕЛУШЭЦКАГА

Пра тысячу спраў

Зышліся два беларусы. Першы — народжаны ў 1936 годзе, вядомы пісьменнік, у пяцідзесятых гадах адзін са стваральнікамі Беларускага грамадска-культурнага таварыства і „Нівы”. Другі — народжаны ў 1963 годзе, удзельнік беларускага студэнцкага руху ў восьмідзесятых, сузансінавальнік месячніка „Czasopis”, ціпер яго галоўны рэдактар. Сакрат Яновіч і Юрка Хмялеўскі. Два розныя пакалені, дзве розныя эпохі ў беларускім нацыянальным руху Беласточчыны, розныя жыццёвыя шляхі і досвед.

Зышліся і пра што гавораць? Дзеляцца перажытым? Расказваюць адзін аднаму не-вядомыя факты, падзеі, гісторыі са свайго жыцця і беларускага руху, у якім удзельнічалі? А можа пра літаратуру, у якой Сакрат Яновіч звыш трыцаці гадоў (ад выдання ў 1969 годзе „Загонаў”) іграе першапланавую ролю, пра што сведчыць хадзіці б месца ў біяграфічным слоўніку „Пісьменнікі свету”? Нічога падобнага.

На ста восьмідзесяці старонках* — бо размова спісаная — субяседнікі прайзджаюцца па тысячагадовым мінульым Беларусі ды нават сягаюць далей — як у гісторыю, так і географію — заглядаюць у малілы язвягай, уграфінскія лясы і ў пасцель кіеўскага князя Уладзіміра (хоць страшны варвар і бабнік, але ў пару прынях хрысціянства і стаў святым). Разважаюць пра тое, чым былі Кіеўская Русь і Вялікае княства Літоўскае, якім багам малітіся на шы паганскія продкі ды чаму спатрэбілася ім хрысціянства, як радзіўся капіталізм, узнікалі наважытныя нацы і фармавалася актуальная палітычная карта Еўропы.

Дзіўная рэч, але калі я хачу нешта пра эта даведацца, хутчэй вазьмуся за тое, што напісалі „наши гісторыкі са званнямі кандыдатаў науки”, якія „быццам войт не адрозніваюць апавядання ад газетнага артыкула”, але ў гісторыі напэўна разбіраюцца не горш за пісьменнікаў і журнналістаў. Не пішуць, што Ягайла быў пляменнікам (bratankiem) Вітаўта, калі былі яны стрычнымі братамі, або, што Варшава падзілася на варункі Масквы ў час падпісання Рыжскага міру ў 1921 годзе. Калі было б так, дык даваенная польская-савецкая мяжа не праходзіла б у Стоўбцах, а на ўсход за Мінскам, які бальшавікі без жалю аддавалі разам з яго ўрэйска-польска-беларускім населенніцтвам.

А ёсьць яшчэ і прафесары, прычым добрых універсітэтаў, якія ўсё жыццё вывучаюць, напрыклад, Кіеўскую Русь ды так і не ведаюць, чым яна была. Прынамсі не даюць адназначных і канчатковых адказаў. Але пра гэта войту таксама не трэба ведаць.

Удзельнікі Medienreise ў „Ніве”

26 ліпеня г.г. нашу рэдакцыю наведала група з дзесятнаццаці маладых журналістаў з Нямеччыны і Польшчы. Удзельнікі Medienreise — польская-нямецкая падарожжа на тэму сродкаў масавай інфармацыі, раней наведалі Познань, дзе знаёмліся з выданнямі нямецкай меншасці і іх проблемамі.

У час сустэрэчы гості цікавіліся сітуацыяй „Нівы” і беларускай меншасці ў Польшчы, знаёмліся з праектамі і дзеянісцю „Зоркі”. Шмат пытанняў датычыла сітуацыі беларускай моладзі і дзеяцей, іх магчымасцей у галіне адукацыі і інтэграцыі з польскімі аднагодкамі.

— Ці беластоцкія беларусы маюць магчымасць пасяляцца ў Беларусі? — пыталі нямецкія журналісты.

Іх разуменне беларускай меншасці было аналагичнае як нямецкай у Познані. Яшчэ раз пацвердзіўся славуты

Хто ведае творчасць Сакрата Яновіча, у гэтай размове не знойдзе нічога новага. Пра даунейшую гісторыю пісьменнік не менш здзімальні выказаўся ўжо ў „Białorusi, Białorusi”, а пра пасляваенную эміграцыю беларускай вёскі ў Беласток, чаго быў актыўным сведкам, у „Dolinie pełnej losu”, не гаворачы пра шэраг аснованых на гэтым апавяданні.

Кніга накіравана, відаць, да тых, хто Сакрата Яновіча ведае з прэзы, больш як грамадскага абаронцу беларускасці, чым пісьменніка. Было б гэта згоднае з няраз выказаванымі ім самім поглядамі, што людзі нічога не чытаюць. Дык вось, калі такі кліент, заахвочаны магіяй славутага прозвішча, возьмечца за гэту кнігу, не расчаруецца. Напісана яна зграбна, чытаецца лёгка, а месцамі нават паказвае зуб. Як хадзіці б у дэмаскіроўцы праваслаўя як заступніка беларускай нацыянальнай культуры ў нас, калі па сутнасці Царква ў нас ужо настолькі апалаічылася, што толькі з пашаны да жывых яшчэ дзядоў, якія польскае мовы не ведаюць, бацишкі не называюць нас усіх палякамі, а прыдумалі нейкі тымчасовы гібрый: „праваслаўны народ”.

Або, калі ідзе размова пра апошнюю вайну і пасляваенную гады. Палякам, вучаным у школе і дома адно пра патрыятызм іхняга народу, будуць як абухам па галаве слова пра калабарацыянізм, пра тое, што нямецкая адміністрацыя ў нас, гэта амаль адны палякі, або, што пасляванная партызанка, гэта перш-наперш звычайныя зладзейскія банды (пра гэта Сакрат Яновіч — услед славутаму польскому паству Тадэвушу Ружэвічу — спрабаваў пісаць у „Czasopisie”, дык з беластоцкага заценка падняўся гевалт на ўсю Польшчу, а рэхадакацілася ажно ў Парыж). Беларусы ад гэтай „партызанкі” нацярпеліся, але не трэба паўтараць міфы пра тысячы забітых, бо сур’ёзным людзям, якія падпісваюцца сваімі прозвішчамі, не трэба раўняцца да схаванага за мянушкай Пакулы аўтара вельмі сумніўнай „Księgi hania”.

Шкада, што апошні раздзел „Slowo jest wszystkim” пісаны як быццам наспех, бо тут нарэшце Сакрат Яновіч гаворыць пра сябе. Пісьменнік як быццам пачынае адкрывацца, але кажа „а ку-ку! калі хочаце ведаць больш, чакайдзе наступных книжак”. Маладзейшым застасцца надзея да чакаць публікацыі невыкастрыраваных (карыстаючыся словам з галіны, з якой часта бярэ свае метафоры і параўнанні пісьменнік) дзённікаў.

Мікола ВАЎРАНІОК

* Nasze tysiąc lat, Z Socratem Janowiczem rozmawia Jerzy Chmielewski, Białystok 2000.

Дзядзька Пранук

28 ліпеня адкрыццем могільніка ў Катыні палякі ўшанавалі памяць сваіх афіцэраў, памардаваных саветамі ў 1940 г. Беларусаў-афіцэраў у польскай арміі было няшмат. Улады II Рэчы Паспалітай вялі палітыку, якая абмяжоўвала непалякам доступ да працы ў адміністрацыі, паліцыі і арміі. Таму і сярод расстрэляных у Катыні беларусы складалі толькі некалькі дзесяткаў асоб. Былі гэта ў большасці праваслаўныя капеланы і прадстаўнікі інтэлігэнцыі каталіцкага веравызнання, якіх, як афіцэраў запасу, мабілізавалі ў верасні 1939 г. Сярод загінуўших 60 гадоў тыму ў Катыні быў беларускі паэт, публіцыст, пісьменнік і палітычны дзеяч Францішак Умястоўскі.

Пра гадавіну смерці Умястоўскага няма, пакуль што, вестак у беларускай прэсе. У савецкі час гэтае прозвішча было ў Беларусі зусім забытае. Пасля 1990 г. некалькі разоў яно прагучала ў публіцыстыцы і літаратурных даведніках. Але пакуль што, веды пра Францішку Умястоўскага вельмі сціплія нават сярод спецыялістаў па літаратурнай науцы.

Францішак Умястоўскі быў дваўрадным братам Францішка Аляхновіча, віленскага публіцыста, арганізатора беларускага тэатральнага жыцця, аўтара славутай кнігі *У кіпцюрох ГПУ*. Умястоўскі нарадзіўся 10 лютага 1882 г. у Вільні. Паходзіў са шляхецкай сям'і. Як большасць маладых людзей шляхецкага паходжання з Беларусі вучыўся ў Пецярбургу. Умястоўскі ў 1900 г. стаў студэнтам Пецярбургскага тэхнагічнага інстытута. Там уключыўся ў беларускую дзеянісць. Разам з Вацлавам Іваноўскім арганізаваў Круг беларускай народнай прасветы. Хаця была гэта арганізацыя, якая ставіла сабе за мэту выдаванне кніжак на беларускай мове, вымушана была дзеяніцаць нелегальна. Царскія ўлады баяліся ажыўлення беларускай нацыянальнай ідэі і таму выдавецкая дзеянісць маладой беларускай інтэлігэнцыі вялася ў канспітрацыі. Паэтычны дэбют Умястоўскага адбыўся на старонках брашуры *Калядная пісанка*, якая паказалася ў Пецярбургу ў снежні 1903 г. Тады ўпершыню падпісаўся ён псеўданімам Дзядзька Пранук. Пасля большасць яго вершаў і апавяданняў, нават калі знікла неабходнасць канспітрацыі, была падпісана Прануком. Дарэчы, амаль усе беларускія паэты, пісьменнікі, публіцысты тае эпохі падпісвалі свае творы псеўданіма-

мі. Цікава таксама, што большасць гэтих псеўданімаў звяртала ўвагу чытача на плебейскае паходжанне аўтара. Беларуская шлахта найчасцей хавала свае прозвішчы. Вацлаў Іваноўскі падпісваўся Антось Дурны або Антось Хатні, Іван Неслухоўскі — Янка Лучына, Іван Луцэвіч — Янка Купала, а Канстанцін Міцкевіч — Якуб Колас.

У 1905 г. Францішак Умястоўскі вярнуўся ў Вільню. Гэты горад пераўтвараўся тады ў цэнтр беларускага нацыянальнага руху. У 1906 г. разам з Іванам і Антонам Луцкевічамі, Казімірам Кастрэвіцкім і Алаізай Пашкевіч Умястоўскі пачаў выдаваць газету „Наша доля”. З-за крайне левага радыкалізму, прапагандаванага на яе старонках, большасць нумароў „Нашай долі” была канфіскавана. Яе спадкемцам стала „Наша ніва”, у якой Умястоўскі публіковаў свае апавяданні — „Страх”, „У лесе”, „Доктар ад калтуна”, „На жыцці розум”. Гэты шляхціц у сваёй творчасці перш за ўсё ствараў пісціхагічны партрэт беларускага селяніна. Шанаваў прытым мужыцкую мудрасць, жыццё згодна з прынцыпамі наўтуры, дзе адсутнічала крывадушнасць, здрада, нікчэмнасць. Зразумела, гэта быў свет, аб якім толькі марыў Умястоўскі, а такую „Утопію”, паводле яго, маглі стварыць працавітыя, сумленныя беларускія сяляне.

У 1914 г. Умястоўскі быў мабілізаваны ў царскую армію. Няшмат вядома пра яго вайсковую кар'еру падчас першай сусветнай вайны, але ад 1919 г. ён быў сярод галоўных стваральнікаў беларускіх вайсковых фарміраванняў. У верасні 1920 г. узначаліў Беларускую вайсковую камісію, якая арганізавала беларускія войска. Разам з арміяй Пілсудскага мела яго змагацца з бальшавікамі.

Ваенныя лёсы Умястоўскага былі адлюстраваны ў яго апавяданні „Стася”, апублікаваным у Вільні ў 1921 г. Аднак вайна і палітыка адмоўна паўплывалі на яго творчасць. У дваццатыя гады не паказаліся ўжо літаратурныя творы. Прабаваў займацца публіцыстыкай. У 1927-1928 гадах выдаваў нават у Вільні газету „Беларускі дзень”, але без вялікага поспеху.

У 1929-1939 гадах Умястоўскага амаль не відаць у нацыянальным жыцці беларусаў Віленшчыны. Загінуў як польскі афіцэр, хаця большасць свайго жыцця прысвяціў беларускай справе.

Яўген МІРАНОВІЧ

Удзельнікі Medienreise перад рэдакцыяй „Ніве”.

На Гайнаўскім фэсце

У Гарадскім парку ў Гайнаўцы 30 ліпеня 2000 года адбыўся беларускі фэст, якога арганізатарамі былі Гарадскі аддзел БГКТ і Гайнаўскі дом культуры. У мерапрыемстве выступілі выкананцы фальклорнай музыкі, сярод якіх выпу чаўся калектыв Беларускага дзяржаўнага універсітета з Мінска „Тутэйшая шляхта”, спявав бард з Гродна Віктар Шалкевіч, рок-гурты „The Dvery” і „Ріма”, танцавалі дзеткі з Камянца. Ад пачатку арганізаторам фэсту і глядачам перашкаджала дождь. Калі аднак паміж дажджлівымі хвалімі праяснялася, публікі хутка прыбывала.

Мерапрыемства адкрыў намеснік бурмістра Гайнаўкі Міраслаў Мордань, з прывітаннем выступіў дырэктар ГДК Мікола Бушко (заадно намеснік старшыні Рады Гайнаўскага павета). На фэст прыбылі віцэ-консул Рэспублікі Беларусь у Беластоку Ігар Сякрэта, намеснік старшыні Камянецкага раённага выкананчага камітэта Міхаіл Кухарчук, прадстаўнікі часопісаў, якія трывалі медыяльны патранат над фэстам: галоўны рэдактар штомесячніка „Czasopis” Юрка Хмялеўскі і сакратар тыднёвіка „Ніва” Аляксандар Максімюк. На мерапрыемстве прысутны быў таксама

галоўны рэдактар штомесячніка „Przegląd Prawosławny” Яўген Чыквін, мастак Лявон Тарасевіч і прадстаўнікі беларускіх арганізацый. Запрошаных гасцей дырэктар Мікола Бушко выклікаў на сцэну, каб прыблізіць гайнаўянам асобы вядомыя ў беларускім асяроддзі. Калектывы презентавала вядучая Барбара Амельянюк, вядомая з беларускіх перадач Беластроцкага тэлебачання.

Першымі на сцэну выйшлі жанчыны з Курашава, якія праспявалі некалькі фальклорных песен, а пасля некалькі разоў танцавалі дзеці з Камянца Брестскай вобласці.

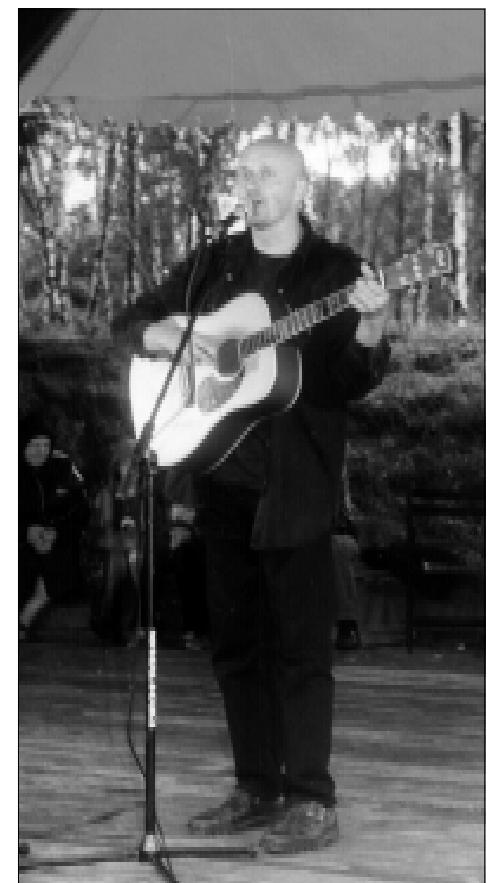
Супрацоўніцтва паміж Камянцом і Гайнаўкай пачалося ўжо некалькі гадоў таму, а нядаўна прадстаўнікі гайнаўскіх улад пабывалі ў Камянцы, разглядаючы магчымасці культурнага і гаспадарчага супрацоўніцтва. У фальклорным блоку, які накіраваны быў у галоўным да старэйшых глядачоў, выступілі дзяўчата з белавежскага калектыву, жанчыны з Ляўкова, калектыв „Чыжавяне” і хор Гайнаўскага дома культуры, якія спявалі аўтэнтычныя і апрацаваныя фальклорныя песні. У Гайнаўку прыехалі таксама бяльшчынене. Спявалі ўдзельнікі хору „Васілёчкі”

і калектыву „Маланка”, затым выступіў рэпрэзентацыйны народны калектыв Беларускага дзяржаўнага універсітета з Мінска „Тутэйшая шляхта” пад кіраўніцтвам Лявона Махнача. Госці з Мінска, апрача спеву, паказалі яшчэ танцы і ігру на народных інструментах. Аднак з-за дажджу мала людей было прысутных у час іх выступлення.

Бард з Гродна Віктар Шалкевіч пачаў сваё выступленне з песні пра Гайнаўку, а пасля праспявав новыя творы і свае ранейшыя шэдэўры, якія выклікалі асабліве зацікаўленне ў маладой публікі. Многія размисціліся на пляцоўцы каля сцэны і слухалі яго спяваных расказаў пра беларускую рэчаіснасць. Апошнімі выкананцамі былі рок-гурты „The Dvery” з Гайнаўкі і „Ріма” з Гарадка, на якіх выступленне прыйшла перад усім школьная моладзь.

— Узяў я на сябе галоўную адказнасць падрыхтаваць сцэнарый і правесці канцэрт, які штогод сваімі сіламі, як БГКТ і ГДК арганізуют у Гайнаўцы, — заявіў дырэктар дома культуры і намеснік старшыні Гайнаўскага аддзела БГКТ Мікола Бушко. — Атрымалі мы фінансавую дапамогу, у галоўным, ад гарадскіх і павятовых улад, але арганізацыйнай працы вельмі многа, бо зараз час водпушкаў.

— Беларускія мерапрыемствы арганізуют мы ў Гайнаўцы супольна з ГДК, белліцэем, Праваслаўным брацтвам св. св. Кірылы і Мяфодзія і Беларускім музеем, — кажа старшыня Гайнаўскага аддзела БГКТ Міхал Голуб. — Мы не звяртаем увагу, хто больш напрацаваўся. Усё для асяроддзя і беларускай культуры робім грамадска і не лічым страчаных гадзін. Ужо трэці раз адбыўся агляд праваслаўных калядак у белліцэі першы раз павятовы ў ГДК. Першы раз супольна з Клубам польска-беларускіх спраў праводзілі ў белліцэі конкурс расказчыкаў і трэці раз фэст „Крынічка 2000”, а ў чэрвені наладзілі для дзяцей падставовых школ і гімназій выезд у белавежскі скансэн. Фэст у Гарадскім парку — гэта ўжо пастаяннае мерапрыемства, а ў гэтым юбілейным 2000 годзе запрасілі больш калектываў. Калі будуть яшчэ сродкі, будзем арганізуваць інтэграцыйны фестываль.

Віктар Шалкевіч.

рацыйнае мерапрыемства, на якое пла-нуем запрасіць, між іншым, настаўнікаў беларускай мовы, радных, хор ГДК, спонсараў і людзей, якія дапамагаюць арганізаціи нашы мерапрыемствы.

Яшчэ раней дырэктар ГДК Мікола Бушко падвёў вынікі працы дома культуры на беларускай ніве, звяртаючы ўвагу на 20-гадовую дзейнасць калектыву песні, фальклорны калектыву пенсіянеру, беларускі лялечны тэатральны калектыв, агляды калядных абрадуў, турніры, арганізаваныя з белліцэем, суарганізаторства купальскіх святкованняў у Белавежы і арганізацію раённых і павятавага агляду „Беларускай песні”.

Звыш пяцігадзінны музычны марафон закончыўся выступленнямі рок-гуртоў. Калі б было лепшае надвор’е, пэўна амфітэатр быў бы бітком набіты ў час усіх выступленняў, а так на канцэрце рок-гуртоў адсутнічалі нават арганізаторы мерапрыемства.

Аляксей МАРОЗ
Фота аўтара

Абцугамі і гармошкай

У кіданні абцугамі важныя: мускулы, тэхніка і воля перамогі.

„Быў чэмпіянат свету ў кіданні берэзам, чаму ж не можна кідаць абцугамі”, — падумаў Энобіуш Галёнка, уладальнік беларуска-кітайскага рэстарана „Белая ружа”, які займае адзін з падвалоў будаванага Беларускага музея ў Гайнаўцы. А паколькі гэта чалавек энергічны, як падумаў, так і зрабіў.

Чэмпіянат вёскі Арэшкава і свету ў кіданні абцугамі прайшоў 22 ліпеня ў паніянаце „Купала”, які пан Зэнэк Галёнка будзе на месцы сялібы свайго дзеда ў падгайнаўскім Парыеве. Кідалі жанчыны і мужчыны. Спаборніцтвы атрымаліся міжнародныя, бо ўдзельнічалі ў іх бельгіец і славак, які нават пера-

мог, кінуўшы кавальскую абцугі (вагою пад два кілаграмы) добра за трыццаць метраў. Але пікнік ладзіўся, перш-на-перш, для найбліжэйшых суседзяў з Арэшкава і Парыеві.

— Трэба ўрэшце штось у нас рабіць, — кажа пан Зэнэк. — Неяк ажыўляць нашы вёскі, прапагандаваць Падляшша і нашу беларускую культуру. Паказваць, што тут не адны старыя засталіся, а і маладым ёсьць месца і занятак.

Пан Галёнка, для прыкладу, будзе ўспомнены пансіён „Купала”, у якім — у раскошных умовах — зможа пераначаваць некалькі дзесяткаў гасцей. У падвале будуть балотныя басейны, з вежай будынка можна будзе назіраць за надзвычай зорным тутэйшым небам, за вакном ужо шуміць экалагічны сад, далей у двух сажалках плюхаюцца карасі, карпы ды ліні, яшчэ далей узімае міні-заапарк з тарпанамі, авечкамі, козамі і ўсялякім хатнім птасцям, а яшчэ далей некалькі гектараў аграгороджанага лесу, дзе ўжо родзяць баравікі і чырвонагалоўцы.

— Я якраз гараджу сваю сядзібу ў Студзіводах, — расказвае Дарафей Фіёнік, адзін з гасцей пікніка, — і ведаю, колькі тут працы ўкладзена. Каб стварыць утульную, прыязную людзям сядзібу, не хопіць мець гроши, трэба яшчэ ўсе ў класці душу. Бачу, што тут пан Зэнэк укладае ўсё, што мае найлепшае.

Узнагароды — куры, качкі і гусі з мяс-

Узнагароды некаторым пераможцам былі немалым клопатам.

цовага заапарка — некаторым пераможцам спаборніцтваў былі немалым клопатам, але затое цырымонія ўзнагароджвання была не менш цікавая за саму канкурэнцыю. А потым быў сапраўдны пікнік, за расстаўленымі на прыродзе сталамі, ля вады, ля вогнішча, пад беларускую музыку з магнітрафона.

— Найважнейшае, што тут людзі могуць сустрэць знаёмых, пасядзець з імі, пагаварыць, — кажа Валянціна Касцевіч, якая прыехала з Гайнаўкі. — У наш час, калі ўсе спяшаюцца, за нечым гоняцца, рэдка ёсьць такая нагода.

А гаспадар, рады добраму настрою гасцей, ужо ў час сустрэчы планаваў чарговыя:

— Праз год зробім агляд усіх гармошак з ваколіцы.

(ак)

Зорка

СТАРОНКА ДЛЯ ДЗЯЦЕЙ

Інтэрв'ю з Асяй ТАМАШЭУСКАЙ, вучаніцай першага класа ліцэя імя Ю. Славацкага ў Варшаве, звязанай з „POLIS” ад года. Ад студзеня г.г. Ася выступае на сцэне Нацыянальнага тэатра.

— Як пачалася твая прыгода з тэатрам?

— Ад шасці гадоў я хаджу на тэатральныя заняткі, арганізаваныя пры Клубе настаўніка ў варшаўскім квартале Ахота. Спадарыня Mira Малудзінская, якая вядзе гэтыя заняткі, працуе ў Нацыянальным тэатры. Яна даведалася, што там патрабуюць дзіцяці, а мы былі ў добрых адносінах, дык падумала пра мяне. Пазваніла мне вечарам і сказала, каб я навучылася фрагмента „Вяселля” Станіслава Выспянскага. Спачатку не хацела мне нічога абязцаць, маё акцёрства выклікала многа сумненняў.

— Ці быў нейкі кастынг?

— Не. Па-першае, таму што роля кароткая, па-другое — не было звычаю, каб у Нацыянальным тэатры ігралі дзеці і не хацелі аб'яўляць, што патрабуюць маладой акцёркі. Напрыклад, у Krakave Anna Dymna зайграла гэту роль пасля студыяյ. У Вайды была гэта сямігадовая дзяўчынка.

— Дык як цябе выбралі?

— Спадарыня Малудзінская звязала мяне ў тэатр. Там мы ўвайшлі ў гардэроб акцёркі Тэрэзы Буздзіш-Кшыжаноўскай. Яна аднеслася да мяне вельмі сімпатычна. Пасля звязала мяне ў гардэроб асістэнта рэжысёра. Яна пайшла са мною ў буфет. Там быў рэжысёр — спадар Гжэгажэўскі. Ён спытаў мяне ці не хацела б я зайграць рољу. Я, натуральна, згадзілася. Ён

Ася Тамашэўская.

Фота Ганны КАНДРАЦЮК

Мару, каб зайграць у Вайды

падаў мне руку і сказаў, што са мною сустрэнецца.

— I..?

— Пазваніў 5 снежня 1999 г. Першая рэпетыцыя адбылася 29 снежня.

— Што ты адчувала, чакаючи тэлефона?

— Уесь час распытвала я сваю апякунку пра ўсё. Яна далей нічога мне не абязцала. Я хвалявалася. Думала: „О Jezu!” Калі ў тэатры ёсць нейкая дзіцячая роля, заўсёды атрымлівае яе дзіця аўтара спэнарыя або акцёра. Я мела шчасце.

— Як выглядала першая рэпетыцыя?

— На заняткі я прыйшла ў 10 гадзін. Спачатку не ведала куды

ісці, што зрабіць. Толькі пасля нейкага часу заялі мяне на сцэну. Там яшчэ нікога не было. Зала і сцэна выклікалі ўва мне вялікае ўражанне. Праз 30 хвілін я ўглядзалаася ў аддаленую на некалькі дзесяткаў метраў столь. Пасля прыйшоў рэжысёр з асістэнтам, потым спадарыня Кшыжаноўская сказала: „Cześć, Kochanie, jak się czujesz, może przeczytamy sobie tekst?” Пасля прынеслі нейкую скрыню і сказалі мне на ёй сесці. Гаварылі мне, што трэба рабіць.

— Як адносяцца да цябе вони акцёры?

— На пачатку трактавалі мяне як дзіцё. Цяпер, хіба, як партнёра.

— А прэм'ера?

— Прэм'ера — гэта быў мёд. Дзіўнае, што я не хвалявалася. Хіба таму, што ў нас былі тры генеральныя рэпетыцыі са святылом, строямі і я з усім гэтым звыклася. Тым больш, што ў гэты перыяд я не магла хвалявацца. Табе 15 гадоў, гаворыш са сцэны, сотні людзей цябе слухаюць. Непаўторнае ўражанне.

— Ці ёсць акцёр, якога лічыши сваім ідэалам?

— Няма. Калі б не акцёрская слава, дык складалі быны грамадскую абочыну.

— Як гэта разумець?

— У жыцці я не хацела бы пераймаць ніводнага акцёра. Аднак, напрыклад, у час працы над фільмам гэта іншая справа.

— Што табе дae тэатр?

— Дае мне найбольш у майм жыцці. Вучыць псіхічнай стойкасці ды ўводзіць у жорсткі свет дарослых. Тэатр — гэта іншы свет. Гэта, напэўна, штосьці цудоўнае.

— Ці бачыши у тэатры сваю будучыню?

— Не ведаю. Хіба не хацела бы дарослым жыцці перажываць такай псіхічнай нагрузкі. Аднак жыццё вельмі мяне захапляе.

— Што аднагодкі думаюць пра твае поспехі на сцэне?

— Шаленства. Кожная трэцяя сустэрэта на вуліцы асобы гаворыць: „Hej, słyszałam, że grasz w Teatrze Narodowym!” Аднак не стараюся ствараць вакол сябе атмасферы нясціпласці. Mae сябры ўжо здаўна ведалі, што я звязана з тэатрам. Нацыянальны тэатр гэта адзін з этапаў у майм жыцці.

— Ці далёка вядзе гэтая дарога?

— Маю надзею, што далёка. Калі б хтосьці запрапанаваў мне нейкую ролю, я напэўна згадзілася бы.

— Дзе хочаць выступаць?

— Усюды. Найлепш у тэатры. Тэатр гэта сапраўднае мастацтва. Фільм — мастацтва аўтараў сцэнарыя і рэжысёра. З другога боку, фільм гэта штосьці непаўторнае. Мару, каб выступіць у фільме Вайды.

Гутарыў Міхась Сцяпанюк

Польска-беларуская крыжаванка № 33

Запоўніце клеткі беларускім словамі.

▶	Jad	Arab	Maki	Góra Atos	Kort	◀
	Tuł					
	Jak	▼	▼	▼	▼	
	Zamek	►				
Maraton	►					
	As					
	Wyrzut	►				
	◀					
	Bandaż	►				
	◀					

Адказ на крыжаванку № 29: Птушачка, Эрас, рама, тры, кірха. Тэатр, мур, шарык, каса, мір, кок, забава.

Тэатр у тэатры ў Ласінцы

— Няма добрых п'есаў для дзяцей, — жаліцца мною спадарыня Аліцыя Станько, якая рыхтуе дзяцей да розных мерапрыемстваў. — Мы стараемся ствараць штосьці арыгінальнае, іншае за ўсіх. Тым, што мы рыхтуем, хочам сапраўды зацікаўіць людзей. З дзецьмі неабходна гуляць у тэатр, рабіць тое так, каб яны не баяліся людзей і сцэны. Усю чорную работу зрабіла за мяне матушка Аліна Кос, кіраўнік калектыву „Лісічкі”. Яны ўсе спяваюць, не баяцца выступаць перад публікай. Апошні наш спектакль узімку з патрэбы, мы не маглі знайсці адпаведнага спэнарыя для дзяцей.

Спадарыня Аліцыя Станько стварыла „тэатр у тэатры”. У ім

выкарысталіся многа песені, між іншым, „Мішка ды Грышка”, „Касіў Ясь”, „Люблю наш край”, „У саду гуляла”, „Захацела бабуленка”, „Толькі з табою”, „Лявоніха” і многа іншых.

Нядайна калектыв атрымаў узнагароду бурмістра Кляшчэляў.

— Мы гэтым вельмі задаволены, — гаворыць Аліцыя Станько.

Сцэнарыі Аліцыя Станько падабаюцца дзецям і публіцы. Несумненна таму кожны год ласінскія тэатралы заваёўваюць прэстыжныя ўзнагароды. І таму ўсе спадарыня Аліцыя Станько зноў прыдумае арыгінальную п'есу.

Патрыцыя КОС

Як я здавала экзамен па акампанеменце

Прыйшло лета, пара канікул. Не трэба спяшацца ў школу, рыхтавацца да контрольных работ. Можна даўжэй пастаць, паехаць з сяброўкамі за горад, на раку. Ёсць час паглядзець тэлевізар, сходзіць у кіно. Не трэба рыхтавацца да экзаменаў у музычнай школе. А ўсё ж такі нялёгкія чэрвеньскія дні яшчэ стаяць у вачах: быццам было гэта толькі ўчора.

Асабліва запаў у маю памяць сёлетні экзамен па акампанеменце ў музычнай школе. Здавалася, што падрыхтавалася я да яго някепска. Такога экзамена калісці не было, а цяпер яго трэба здаваць у трэцім класе сярэдняй школы.

Фактычна акампанемент — задча піяніста (я вучуся ў музычнай школе па класе фартэпіяна), але калі здаеш экзамен па акампанеменце, дык ты — як бы галоўны музыкант, а скрыпач ці кантрабасіст — твае акампанітары, бо пры іх дапамозе піяніст здае экзамен.

Спачатку мы са скрыпачкай Аннай Палюшак з IV класа сярэдняй школы ігралі санату на скрыпку з фартэпіяна D-dur кампазітара Ю. Ф. Гендэля. Усё ішло добра. Першую частку мы ігралі *largetto* (паволі), а другую — *andante* (сярэдне хутка). У суме мы з Аней зайграли пяць старонак партытуры.

Сенсацыі пачаліся, калі мы з Кшыштрафам Сакалоўскім з II класа Му-

зычнага ліцэя ігралі канцэрт на кантрабас з фартэпіяна G-dur кампазітара А. Капучы. Перад экзаменам я пазычыла патрэбныя ноты ў бібліятэцы і дакладна іх адбіла на ксераксе. Пасля пасклейвала асобныя старонкі клеючай істужкай. Ноты складаліся, як гармонія. Ноты, з якіх мы ігралі з Кшыштавам, былі даволі тоўстыя: іх было аж пятнаццаць старонак. Ігралі ў тэмпе *moderato*, значыць, памяркоўна. Ноты я перасоўвала левай рукою, бо правая для ігры ўсё ж важнейшая. І раптам... маю „гармошку” начало сцягваць налева. Я скапіла ноты левай рукою, трymаю, каб хаця не зваліліся ўсе. Іграю ўжо толькі правай, каб хаця гучала галоўная музычная тэма. Тут падбегла адна пані з камісіі і паставіла ноты на пульпіце. Я была ёй вельмі ўдзячнай.

Іграю далей, але ж гэта пятнаццаць старонак! Цалкам цяжкая кніжыца. Ужо была, бадай, трынаццатая старонка, калі левая частка сыграных нот перацягнула „гармошку” налева і яны зваліліся на падлогу.

Не звяртаючы ўжо ўвагі на гэта, я вырашыла іграць без нот, паколькі і так амаль ўсё я ведала на памяць. Вышла нават і някепска. Камісія дазволіла мне скончыць ігру, а пасля пачала біць брава. Толькі тады мне палягчэла.

Адрыяна СЕМЯНЮК

Пра каханне і лета ў беларускім павеце

Лета. Каханне. Бяссоннасць. Успаміны. Расчараванні. Вяртани. Пачуцці. Чытанне. Пісанне. Адкуль мы гэта ведаем? З КУЛЯ. Не, не з Люблінскага каталіцкага ўніверсітэта. КУЛЬ гэта кабарэ! Жанэта, Мажэна, Тамаш, Чарак, Міхал, Алег і, гасцінна, Патрыцыя выступілі для нас са сваёй летнім праграмай. Гарачая песенька пра мыла „Фа”, гарачыя апладысменты, бісы падрыхтаваныя таксама „на горача”. Нашы сябры выступілі першакласна. Цяжка паверыць, што гэта было адно з першых выступленняў па-за школай, у якой кабарэ працуе. Хаця большасць песен была па-беларуску, мы не мелі ніякіх проблем

з разуменнем тэкстаў — некаторыя мелодыі гучалі вядома. Хвілінчу... ну так, гэта ж сам Энрыка Іглесіяс! Былі не толькі старыя шэдэўры ў новым варыянце, але і беларускі фальклор на сучасны манер. Што скажаце на народную песню пра казу ў гіп-гопавай версіі? Куль! А „Szla dziewczka do laseczka”. Куль! „Бяседная песня”. Куль! У кабарэ ідзе пра тое, каб было смешна. І было. Настолькі, што публіка не хацела падняцца з месца пакуль не знікла, зробленая на хуткую руку, дэкарацыя.

Магда ПЕТРАСЬ
<http://www.supermedia.pl/klienci/polish/narew/index.htm>

„Куль” у Нарве.

Фота Ганны КАНДРАЦЮК

Падарожжа па Хмялянскай зямлі

Фота Ганны КАНДРАЦЮК

д’ябла, які будаваў мост, але яго не закончыў).

— Цяпер трэба перайсці раку, — сказаў спадар Станіслав.

Ахвотна скідаем боты і ўваходзім у халодную воду.

— Холадна, холадна! — загаласілі сустрэчнікі.

Таму як найхутчэй перайшлі на сухі бераг.

Далей была вёска Лапаліцэ, распаплажаная на маляўнічых узгорках ля возера.

— Колькі яшчэ кіламетраў трэба ісці? — спытаў адзін з вандроўнікаў.

— Глядзіце лепш на горку, там відаць ужо замак, — адказаў спадар Клімовіч.

Замак стаіць на гары, далей акаляе яго лес. Ідзем і бачым, што на полі сяляне збіраюць трускалкі. Канчаецца пясчаная дарога, зноў уваходзім на асфальтавую, якая вядзе праста ў замак. Спадар Клімовіч расказвае пра дзіўнае ўзнікненне пабудовы. Замак займае плошчу 5 тысяч квадратных метраў. У ім 12 абарончых вежаў і некалькі дзесяткаў пакояў. У яго архітэктуры заўважаем элементы барока, ренесансу, готыкі, а таксама класіцызму.

Далей возера ў вёсцы Заворы, там мы маглі пакупацца. Дарога да Дому вандроўніка была вельмі цікавай, таму што дзяўчата плакалі — „прысмажылі” плечы. Наша вандроўка была цудоўнай, яна прынесла нам многа задавальнення. Мы даведаліся шмат цікавага пра рэгіён

Ганна ПАНФЛЮК
„Піявіца”

шымі на месцы смерці. Праз многія гады мясцовыя людзі бралі пясок з гэтай горкі. Аднойчы адзін з мужыкоў, капаючы пясок, зусім выпадкова знайшоў гэты тоўсты ланцуг. З таго часу месца пачалі называць Срэбранай Горкай.

Паўліна ПЕТРУЧУК
„Сустрачанская”

сялянца. Закладалі гаспадаркі і займалі штораз большую тэрыторыю пушчы. Дайшло да таго, што высеклі ўсю пушчу. У адным месцы ўзімка вёска, якую назвалі ад Лядской пушчы — Ляды.

Паўліна КАРЗУНОВІЧ

Фрайду цэла вёска мела

Весела было, як той фільм круцілі (Софія Пятельська, Ніна Пятельська і Андрей Пятельський).

[1 ♂ працяг]

Песні былі і з-пад Бельска, з ліця былі і Вася, і Гандзя, і Гандзіна сястра... Іх калегі ўсе грали. А з нашага боку — ўсе „кола вясковых гаспадынь”. Двацаць дзеў кабеткі. Тады вёска была сарганізаваная, актыўная. Вучыліся, сустракаліся, ладзілі працтвенні, балі, вячоркі. Ездзілі з выступленнямі, тэатральными, фальклорными, бралі першыя, другія, трэція месцы...

...Якія ўсе былі задаволены! Хоць бы Насця Карповічка, Алёшава жонка, або сын іхны Янка, што іграў ролю „сына” Юркі Налівайкі — Юрку! Усе Меляшкі — у агульных сцэнах. Мая „жонка” — з Гарадка (яшчэ цяпер сустэрэне, дык пытаемца: „Як маешся, мужычок?”). Ой, як тады было цікава! Тэрмін здымкаў вызначаны, а дачакацца не можаш! Адыграеш адно, чакаеш наступнага. Калі ж тая Тамара прыедзе?! Калі!!! Усе чакалі. Так якасці Тамара ўцягнула людзей у сваю справу. Капельку плацілі, на той час то і файна было, ды справа тут не ў грашах.

— Мы з Тамарай аднагодкі, — кажа Валянціна Дарашкевіч, — дык сказала,

каб яе паняй не зваць. Пра свае справы мне расказала, пра маму, што такая з яе казачка, палі на кані аб'яджала. У маёй хаце ўжо дык амаль „студыя” была, не толькі пры гэтым фільме; я абед гатую, а тут мокрыя людзі са здымкаў убеглі, паскідалі адзенне... Трэба было арганізуваць выезды, збирати людзей. Працы было шмат, і хоць работа была ў полі, на ўсё час знаходзіўся...

— Як то з „жыдам” было? — успамінае дзядзька Барыс. — Насця Карповіч расказала, бо мяне тады не было. Жыды памяталіся, як ездзілі па вёсках, „шматы-ганучы” скуплялі. Конь нашага „жыда” спалохаўся, панёс, развалок вазок. Не было эта планавана! Тамара здымкаў не затрымала. Круцілі дзядзька. Так цікава атрымалася! Нікому нічога кепскага не сталася, „жыд” (журналіст Куба Славінскі) не пабіўся моцна, а сцэна атрымалася якая! Хіба спрыяла нам вышэйшая сіла!

— Шмат хто памёр ужо... — пачынае пералічваць жонка Барыса, Надзея: — Юркі Налівайкі няма сярод жывых... Насця Карповіч, Марысі Казёл, Валькі Дарашкевіч („Пудэлішынай”)...

— Хто з нашых іграў? — задумваецца Валі Дарашкевіч, шматгадовая старшыня Кола вясковых гаспадынь. — Я, Софія Пятельская, Ірка Лавіцкая, Насця Карповіч, Вера Лявіцкая, Ніна Пятельская, Ніна Лавіцкая, Вера Дарашкевіч, Вера Ярмолік, Лёніка (Галена) Дарашкевіч. З Гарадка — Ніна Цыванюк, Юрка... Хлопец малады якісь... Не ўсіх ведаеш нават, такая збераніна была, ніхто там прозвішча не пытавуся, адно адкуль... Гандзіну матку — кабета з Луки. Песня, што бабы з-пад Бельска спявалі, нам спадабалася, дык запісалі і вывучылі. Усюды з песнямі ехалі. Жыта жалі, снапы ставілі, касілі, палатно блялі, бульбу капалі... Вясле... Цікава было.

— Калі то было... — на цёмнай лаўцы, пад заўзяты трэск цывыркуноў і рэдкі брэх сабак, Сонька Пятельская працуе ўспомініць былое. Памятае, што са-ма толькі спачатку іграла ў фільме, бо потым руку паламала. — Толькі дзялоў я перажыла, дык і ўсё пазабывалася... Колькі нас тут засталося... Паўміралі, павыязджалі... Вось Лёніка Шыкуць колькі папакутавала, паралізавана... А Ірка Лавіцкая такая цяпер хворая, нічога не бачыць, усё вобмацкам, і раматус... А такія артысты были! Самі нават мужыкоў іграли, толькі Юрку Даманя, „свянционую костачку”, дапускалі, каб пайграў на гармоніку або брыдкую ча-

раўніцу прадставіў. Бо ніхто не хоча паганых, нехарошых герояў іграць!

А ягоная, Юркава, цешча, Вера Лявіцкая, зіграла адну з галоўных роляў у „Крэсавай баладзе”: знахарку-чарадзейку. Апранулі яе адмыслову, раскудлачылі, начапілі на нос бародаўку... Ведзьма фар-маль-най! — захапляеца Барыс Карповіч. Баба Вера, сёння вясімідзесяцішасцігадовая, сапраўды ўмее загаварыць цуг, пасяць пярэпалахі. Жыве ва ўнучкі ў Ліпску, і, як належыць спецыялістцы па бытому ды чарах, мае відэасету з записам „Крэсавай балады”. Кожны хацеў бы яе мець, кажуць, папрасіце, каб перапісалі ў тэлебачанні ў Беластоку, то купяць, колькі б яна ні каштавала.

— Цяпер паглядзець гэты фільм — гэта выдатная гісторычна пастаноўка. Гэта ж памяць застанецца, — разважае спадар Барыс. — Пра наша, пра людзей нашых. І самому паглядзець цікава, як ўсё мяняецца, як і ты сам змяніўся... І радзіне варты паказаць, і ў гасцях. Мы на сваіх гадавінах, на святкаваннях пускаем касету ўнукам. І ўспамінаем, як Тамара Саланевіч змабілізавала нашых людзей сваёй ідэяй. Усё квітнела, душы проста раслі! І памятку маем, што зрабілі разам. І хоць беднавата было — на ўсё хапала, бо і фантазія ў людзей была.

Міра ЛУКША
Фота аўтара

Памяці

Тамары Саланевіч

Колькі ж суму тады ў асяроддзі,
Колькі ж слёз праліваем заўсёды,
Як заўчастна ад нас адыходзіць
Той, хто надта патрэбны народу.

Хто хварэў пастаянна душою
За народ свой, што жыў у галечы,
Хто змагаўся за наша святое,
За спагадлівы лёс чалавечы.

Твой, Тамара, фільм з поўнай удачай
Аб нягодах сялянскага лёсу.
Ты сказала: — Зямля горка плача
Беларускіх затопленых вёсак.

Захапіў мяне фільм твой, Тамара,
І для вершаў маіх быў натхненіем.
Падзялілася ты творчай марай:
Здзесні фільм аб маіх дасягненнях.

Ды, на жаль, смерць заўчастна спыніла
З жыццём розныя творчыя планы.
Ты сном вечным спачыла ў магіле,
Адышла ад нас так нечакана...

Па апошнім з табой развітні
Не забудзем цябе ў нашых хатах.
Астанешся жывой на экране
У сваіх тэлефільмах багатых.

Віктар ШВЕД

Беларускія народныя фэсты

У Дыдулях і Дубічах-Царкоўных

Беларускія народныя фэсты карыстаюцца вялікай папулярнасцю. 30 ліпеня адбыліся яны ў Дыдулях Арлянскай гміны Бельскага павета і ў Дубічах-Царкоўных Гайнавіцкага павета. Распачыналіся і заканчваліся яны прамовамі іх арганізатораў. З боку ГП БГКТ — пасла Сейма, старшыні Яна Сычэўскага і сакратара Валянціны Ласкевіч, а з боку гмінных улад: у Дыдулях — войта Яна Добаша, а ў Дубічах-Царкоўных — старшыні гмінай рады Яна Сурэля і войта Анатоля Паўлоўскага.

У Дыдулях канцэрт адбываўся пры мясцовай святліцы, на крытай сцэне. У Дубічах-Царкоўных трохгадзінны канцэрт праходзіў у мясцовым Доме культуры. Як у Дыдулях, так і ў Дубічах-Царкоўных на канцэрце выступілі тыя ж самыя самадзейнікі. Толькі гурту „Ас” не было ў Дубічах-Царкоўных. У абодвух мясцовасцях вялікім зацікаўленнем карысталіся касеты з песнямі нашых самадзейнікаў. Асаблівасцю фэсту ў Дыдулях быў танцы гледачоў пад музыку гурту „Прымакі” і выступленне жыхара Пашкоўшчыны Андрэя Грайко, які прачытаў свой верш (ён дваорадны брат Віктора Шведа). Канцэрты праішлі паспяхова, усе выступленні самадзейнікі успрымаліся вельмі цёпла. Гурту „Ас” і „Прымакі” заахвочвалі да танца, Юрка Астапчук весяліў людзей анекдота-

мі, а яго родныя браты Міхась і Сава разам з Эвелінай Карчэўскай „падкуплялі” сэрцы слухачоў. Тоэ ж самае трэба сказаць і аб „Расспяваным Гарадку”, якім кіруе Сцяпан Копа, і „Красуня” з Краснага Сяла, якіх узнальчывае таленавітая Валянціна Марціновіч.

Новым і цікавым з’яўляецца таксама тое, што ў Орлі развіваецца мастацкая самадзейнасць. Апрача харавога калектыву „Арляне”, якога мастацкім кіраўніком з’яўляецца Мікалай Фадзін з Беларусі, працујуць там яшчэ два гурты: „Аўтограф” і „Кантрольны образ”. Добра адражаніваюць сябе таксама дуэт з Малінінкі.

Але гвоздом канцэртнай праграмы на абодвух фэстах было выступленне народнага ансамбля „Гудскія гармонікі” з Лідчыны на Беларусі пад кіраўніцтвам Андрэя Калышкі. Прыйшлым калектыву вельмі спадабаўся.

Сваёй прысутнасцю фэст у Дыдулях удастоілі консул РБ у Беластоку Ігар Сякірта з жонка, а ў Дубічах-Царкоўных — пасол Сейма РП Сяргей Плева і віц-консул Уладзімір Сінельнікаў. На фэстах патычныя кніжкі падпісваў Віктар Швед. Разам з калектывам „Гудскія гармонікі” прыехала пабачыць нашы фэсты начальнік Раённага аддзела культуры з Ліды Марыя Іванаўна Еўтух.

Міхась Хмялеўскі

Дні Кляшчэляў

28-30 ліпеня г.г. адзначаліся IV Дні Кляшчэляў. Святкаванні пачаліся ў пятніцу гульнямі для дзяцей і моладзі. Арганізаваліся там конкурсы і веласіпедная гонка. Увечары, у цэнтры горада, аматары танца гулялі на забаве пад гукі музычнага колекцыву „The Best” з Сямятыч. Атракцыёнам вечара стала пара танцораў ансамбля, якія весялілі публіку жартоўнымі танцамі.

У суботу мясцовыя футбалісты змагаліся ў II Карабеўскім турніры. Удзельнічалі чатыры каманды, у тым ліку дзеў маладзёжныя. Перамагла маладзёжная каманда „Team РОМ”, якай ў знак прызнання атрымала рэчавыя ўзнагароды і пераходны кубак Ваяводскай рады ЛЗС. Найлепшым футбалістам прызнаны быў Павел Залеўскі.

Паколькі надвор’е не спрыяла (ішоў даждж і было холадна) былі адменены спаборніцтвы ў плаванні на купальнym басейне ды і мастацкую частку арганізаторы вымушыны былі перанесці ў школьнную спартыўную залу. Перад публікай выступілі колекцыву сучаснага танца і дуэт гітарыстаў з Беластока.

У час святкавання можно было пакаштаваць дамашніх страй, якія нарыхтавалі гаспадыні з Дабрывады і Тапаркоў, як і пабачыць дзеў ціка-

Уладзімір СІДАРУК

Белавежская песня

У гэтым годзе я планаваў паехаць са сваім рыцарскім клубам „Вялікае княства Літоўскае” на Грунвальд, але не атрымалася па сямейных абставінах. Удзельнічаў у „бітве” разам са сваімі рыцарамі ў 1998 годзе, аб чым „Ніва” паведаміла чытачоў (н-р 35 за 1998 г.). Сёлета марыў выканаць падчас святкавання бітвы на самім Грунвальдзе свае песні на верш Рыгора Барадуліна „Грунвальд” і верш Алеся Пісманянко „Дума Вітаўта”, якія прысвечаны старадаўнім падзеям.

У 1998 годзе наведаў я вашу рэдакцыю і атрымаў некалькі кніжак, выдадзеных Праграмнай радай вашага тыднёвіка. У кніжцы „Белая вязь” Георгія Валкавыцкага быў змешчаны верш „Ля вытокаў”. Ён адразу прыцягнуў мою ўвагу. Пранізліва душэўныя радкі не як раптоўна паклаліся на музыку. Гэта песьня ўвайшла ў падрыхтаваны зборнік маіх песьні пад назвай „Трубі, трубі, турыны рог”, прысвечаны гіста-

рычнаму вайсковаму мінулагу нашай Айчыны. Апроч вышэйадзначаных твораў у ім змешчаны песьні на вершы Яна Чачота „Альгерд” і „Віцен”, Янкі Купалы „Б’юць на трывогу званы”, Уладзіміра Пецюковіча „Трубі, турыны рог”, Міхася Башлакова „За нашу Айчыну”. Верш і песьня на слова Георгія Валкавыцкага стаіць на першым месцы, адкрываючы сэнсавыя „вытокі” зборніка і задумкі аўтараў, закладзеныя ў вершах.

Мне вельмі прыемна нагадваць пра Георгія Валкавыцкага. З яго ўспамінаў мне стала вядома, што ён служыў у войску. Яго падраздзяленне ў 1946 годзе размяшчалася ў вёсцы Прыбар. Адтуль звалінёўся ў запас і ад'езджаў на Беласточчыну, на сваю Радзіму. Я нарадзіўся ў Прыбараў ў 1947 годзе. На той час мой бацька служыў у войску ў званні лейтэнанта. Магчыма, што бацька і сп. Валкавыцкі маглі контакцаваць з прычыны вайсковых спраў.

Пятро РУСАЎ, Мінск

ЛЯ ВЫТОКАЎ

Верш Г. Валкавыцкага
Умерана

Музыка П. Русава

Зноў узмыленыя коні
Прыскакалі ў мае сны.
Палацецкія пагоні
І яцвяжскія кліны.

Прыпей: 2 разы
Міг-другі — і Белавежжжа
Толькі свічча за спіной.
У якія рвеціся межы
Летуцены коннік мой?

У курганы, што за Лутуюнай,
Дзе сівия спіць вякі.
У дрымотнае сутонне,
На булатныя шляхі.

Прыпей
Гэта подых родных гоняў,
Страсці поўная рака!
Розвяя ўзмылу коні
Тугі колкае накат.
Прыпей

Купалле і курава

У суботу, 15 ліпеня, каля Бахматай, дзе вадасховішча, адбыліся ўрачыстасці народнага Купалля. Не буду апісваць, як было, бо іншыя, журналісты, лепш пра гэта пішуць у „Ніве”. Я толькі коратка зганду, як народ і моладзь падыходзяць да гэтай справы. А падыходзяць як да нейкай забавы і казкі; мо так і трэба. Бо Купалле, гэта язычніцкі абраад і нічога тут Божага няма, а сатанинскае зборышча; лічыць — традыцыя і больш нічога. Яшчэ ўдзень кудлатая моладзь толькі і „курэла” сваімі слоўцамі: адны праклёні і дзікія песьні было чуваць у вёсцы. А пад вечар ішлі людзі як на нейкае забавенне — у сумках пад пахамі неслі гарэлку з закускай, каб на рашперы спячы каўбаску і падсілка-ваца. Людзей было процьма, а ма-

стацкіх калектываў мала па прычыне недахопу грошай. Усюды бедната, аднак хіба нікто роварам сюды не прыехаў, а толькі на аўтамабілях і матацыклях, а гэта сведчыць, што да сапраўднай бяды яшчэ вельмі далёка; гэта не час майго дзяцінства і маладосці, калі аб матацыклях і самаходзе нікто нават не марыў. Што ж, Купалле, гэта добрая традыцыя і добры даход усім працаўцам, якія сюды з’ехаліся. Колькі тут піва і іншых напояў пайшло — не пералічыць. А моладзь кахалася як у Францыі ці Італіі — можна было гэта адчуць яшчэ ўдзень, не гаворачы пра ноч. Прыгожа і казачна было, калі выстрэльвалі феерверкі. Што ж, Купалле, гэта народнае гулянне.

Мікалай ПАНФЛЮК

Юбілей у братчыкаў

Удзельнікі святкавання ў многа часу праводзілі на дыскусіях.

28-30 ліпеня ў Белавежы Брацтва праваслаўнай моладзі адзначыла 20-годдзе свайго існавання. Юбілейнае спатканне прыцягнула ўвагу людзей з Польшчы, Украіны, Славакіі і Фінляндый. Юбілей меў харктар успамінаў. Можна было з іх даведацца пра гісторыю брацтва, карані якога выводзяцца з Фінляндый. Адтуль ідэю прывезлі і прышчапілі ў Польшчу маладыя дзеячы фінскіх брацтваў. Ужо ў канцы 60-х гадоў праваслаўнія студэнты варшаўскіх навучальных установ, ураджэнцы Беласточчыны, арганізавалі спатканні і лагеры. У Варшаве дзейнічай Гурток духоўных і свецкіх тэолагаў, які ў маі 1980 года арганізаваў паломніцтва на Святу Гару Грабарку. Там была прынята пастанова аб заснаванні ўсяпольскай праваслаўнай арганізацыі.

Брацтва памагае знайсці маладым людзям сваё месца ў свеце, паказвае як жыць і якую каштоўнасць ды сілу мае

вера і малітва. БПМ арганізуе паломніцтвы ў праваслаўныя манастыры і цэрквы ўсяго свету, ладзіць іканапісныя лагеры, займаецца арганізацый сустреч матурыстаў, летняга адпачынку моладзі і дзяцей, вядзе выдавецкую дзейнасць.

Трохдзённае спатканне пачалося Літургіяй, якую ўзначаліў мітропаліт Варшаўскі і ўсія Польшчы Сава. Удзельнікі святкавання мелі магчымасць выслушахаць даклады, узяць удзел у дыскусіях на тэму праблемаў сучаснай Царквы, становішча жанчыны, дзейнасці праваслаўных арганізацый. Мастацкую частку склалі выступленні бардаў: Дарафея Фіёніка, Алеся Камоцкага, Васіля Жданкіна, паказы слайдоў, выстаўка прац пе-раможаў іканапіснага і фатаграфічнага конкурсаў. Паслухаць можна было царкоўных хораў, калектываў „Чарамшына” і „Руская Тройка”.

Паўліна ШАФРАН

Сантымент да мінулага

У Крывятычах Арлянскай гміны Вольга і Хведар Несцярукі займаюцца цікавым заняткам — або з бярозавых галінак выплятаюць фігуркі звязроў: коней, аленяў, авечак, ягнят, буслоў... Але спадарыня Вольга, асоба яшчэ маладая, вырашыла навучыцца ткацтву і аднавіць традыцыю вырабу палатна.

— У юнацтве я прыглядалася як мама тчэ на кроснах, — расказвае Вольга Несцярук. — А цяпер проста я саромелася пытаць каго-небудз і вырашыла прыпомніць сабе пабачанае тады і сама навучыцца гэтаму рамяству. Дома ў мяне быў варштат дзеда Пракопа, ніткі, лён. Калі муж на даўжэй-

шы час трапіў у шпіталь, то я напрала многа воўны. Акурат была мода на са-матканыя хусткі і так пачалася мая прыгода з ткацтвам.

У дому Вольгі Несцярук стаяць два куфры з саматканымі вырабамі маці і бабулі, якія ўжываліся ў штодзённым побыце. Цяпер яны палаўняюцца новымі рэчамі. Спадарыня Вольга за дзень можа выткаць 2 метры палатна на абрусы. Гледзячы на майстэрства гаспадыні заўважаеца яе сантымент да мінулага і той непаўторнай прыгажосці саматканых вырабаў.

Міхал Мінцэвіч
Фота аўтара

Вольга Несцярук паказвае саматкане палатно.

Чуюся ў сіле творчага пад'ёму

Памятны здымак з выпадку 80-годдзя мастака. Злева: Паўліна Войцік-Луцкевіч, Пётр Сергіевіч, Міхась Раманук і Янка Багдановіч.

(заканчэнне; пачатак у 28 н-ры)

Беларускі музей у Вільні

Пасля вялікіх ваенных турбот і страт, пасля заканчэння вайны пачалося фармавацца жыццё ў Вільні. Паступіў я тады на працу ў Беларускі музей. Любіў я бязмежна гэты народны санктуарыюм нашай даўніны і гісторыі. У яго беларусы як мурашкі неслі і дараўвалі цэнныя экспанаты. Музей змяшчалася ў вузкіх сценах Базыльянскага манастыра. Як уваходзіш, бывала, павея на цябе сівой мінуўшчынай і нечым блізкім, дарагім. Працу вялікага энтузіяста беларускай культуры, заснавальніка гэтага музея, археолага Івана Луцкевіча дапаўняў народ, прыносячи што лепшага ў дары. На шчасце ў вайну музей асалеў ад вывазу і пажараў. Я вельмі рад, што пащасцілася і мне хоць нядоўга працаваць у Віленскім беларускім музеі. Хутка музей быў раздзелены. Частка была перавезена ў Мінск, частка размеркавана па іншых віленскіх музеях. Але асноўны фонд астаўся ў Вільні, разам з архівам і бібліятэкай.

У Віленскім дзяржаўным маствацкім інстытуце

Не меў я прыроджанага таленту педагога, але стараўся добра вучыць сту-

дэнтаў. Асталіся і цяпер зажылыя адносіны з некаторымі былымі студэнтамі, маймі вучнямі, цяпер таленавітымі маладымі мастакамі. Прыемна мне было працаваць ужо настаўнікам у тых памятных мурах, дзе я ставіў першыя свае крокі.

Глядзеў я на маладзь і дзівіўся, якія яны маюць добрыя абставіны, каб вучыцца. Савецкая дзяржава дала ўсё, толькі вучыся — стыпэнды, летнія базы, экспкурсіі ў музеі і галерэі сталіцы. Прафесарамі і выкладчыкамі былі амаль усе літоўцы з Ковенскай маствацкай школы, многія з іх канчалі студыі за граніцай — у Парыжы і ў іншых гаратах. Пасля вайны па ўсіх савецкіх маствацкіх інстытутах быў вялікі зворот да рэалістычных традыцый другой паловы XIX ст., „перадзвіжнікаў”, але змест мусіў быць сацыялістычны, г.зн. трэба было шукаць тэматыкі адпаведнай сягонняшняй рэчаіснасці савецкага чалавека.

Раскрываць тэму ідэалагічнага зменсту будаўніка і новага чалавека было цяжка. Некаторымі прафесарамі, атрымаўшымі на Захадзе імпрэсіяністычны кірунак, дастасавацца да рэалістычнай школы было складана. Не ўсе дыпло-

мы работ студэнтаў былі ўдалымі. Шмат было пратакольных і сухіх па выкананні. Пасля пяцігадовай працы выкладоўцам на кафедры рысунку і малярства выйшаў я з інстытута.

У Саюзе савецкіх мастакоў Літвы

У выніку палітычных перамен і змены граніц амаль усе мастакі-палякі выехалі з Вільні ў Польшчу. Прыехалі мастакі-літоўцы. Новасарганізаваны Саюз савецкіх мастакоў прыступіў да працы, арганізуячы штогод рэспубліканскія выстаўкі ў Вільні і Коўне, а таксама і ў Мінске.

Вайна, увесі цяжар і муки, што перанеслі народы з прычыны вайны, дало мастакам шмат актуальных тэм у выявленчым маствацтве. Намаляваў я 2 абразы на партызансскую тэму. Як ілюстрацыі да твораў Янкі Купалы маляваў карціны „А хто там ідзе” ў двух варыянтах, „Званары” ў трох варыянтах. „А ты сіраціна жыві”, „Гусляр”, ілюстрацыі да паэмы „Яна і я”, а пасля з сельскай гаспадаркі: „Асушка балот”, „Абед трактарыста”, „Пасадка дрэў”, „Ачыстка палёў”.

Найбольш працаваў над гісторычнай тэмай паўстання 1863 г. і аб Каастусю Каліноўскім. Гэтая тэма мяне зацікаўляла яшчэ ў 1933 годзе, калі адзначалі 70-годдзе паўстання. Пісаліся беларускія паэмы і вершы аб паўстанні, чытаўся лекцыі аб гераічных і ахварных паўстанцах, асвяцлялася палымяная постаць змагара Каастуся Каліноўскага.

Захапіўся і я маляваць на гэту тэму. Не маючы яшчэ добрай падрыхтоўкі па кампазіцыі, не ўдалася мне карціна.

Доўгае шуканне і праца над тыпажом, паездкі ў Москву і Ленінград на ведаць музеі і галерэі ўзбагацілі маё паняцце аб кампазіцыі. У 1952 годзе вярнуўся я да ўспомненай тэмы, трэх гады маляваў карціну „Каастусь Каліноўскі сярод паўстанцаў 1863 года”.

Мае таварыши мастакі казалі: нічога не будзе, не намаляюш Каліноўскага, але калі кончыў карціну і прынёс яе на выстаўку, віншавалі мяне з поспехам.

Ужо думаў, што закончыў з гісторыяй 1863 года. Але два гады пазней пабачыў ясна сюжэт на гэту ж тэму пановаму і намаляваў другі абрэз „К. Каліноўскі і В. Врублеўскі робяць агляд паўстанцаў 1863 года”.

Зацікаўляла мяне і другая наша гісторычна постаць Францішка Скарыны, нашага першадрукара і вучонага XVI ст. Намаляваў Фр. Скарыну ў друкарні пры друкарскім варштаце і другі вар'янт Скарыны.

У 1935-1962 гг. арганізаваў 7 персанальных выставак.

Савецкая ўлада дала мяне шырокія магчымасці развіць і паглыбіць мое здольнасці. Чуюся ў сіле творчага пад'ёму і буду працаваць на карысць нашай Савецкай краіны.

Пётр СЕРГІЕВІЧ
Май 1960 г.

Карціна „Каастусь Каліноўскі сярод паўстанцаў 1863 года”.

Гаспадыня плакала разам

Успаміны Надзеі ФАУСТ, жыхаркі Вулькі-Выганскаі у Арлянскай гміне, народжанай у 1925 годзе.

У 1943 годзе солтыс вызначыў мяне на работу ў Германію; вызначаў ён найперш бяднейшых. Нас у сям'і было восьмёра дзяцей. Два гады раней вызначыў ён брата, які не вярнуўся і пралаў.

Паехалі мы, дзяўчат 6 або 7, у Бельск; немец нас суправаджаў. У Бельску нас адразу ў другі поезд пасадзілі і павезлі. З дому далі есці, але нам есці не хацела-ся, толькі плакалі, бо ведалі, куды едзем.

Завезлі нас у Гейльсберг (сёння Лідзбарк-Вармінскі). Там пад душам мы памыліся і гаспадары нас забіралі. Не гаварылі да нас, мне сказалі толькі стаць, абліндуцца, а гаспадар паглядзеў і сказаў, што будзе браць. Не разумелі мы: ні ён мяне, ні я яго.

Гаспадар кепскі быў. Аднойчы, калі я дайла карову, тая карова нагу ў вядро ўсадзіла і ён ударыў мяне. Французы недзе пра гэта далажылі і гаспадар атрымаў нейкі выгавар. А другі раз ліст панесла, сустрэла на-

бедак прыносіла. У нядзелю я толькі кароў дайла.

У нядзелю гаспадары ехалі ў касцёл і мяне бралі, але не заўсёды, бо гаспадар загадваў мне абед варыць, але гаспадыня заўсёды сама абед гатовіла. У касцёле адпраўлялі не так, як у нас; у нас харош. Я не мела грошай на тацу, то гаспадыня падыходзіла да мяне, давала мне гроши і я кідала.

Аднойчы гаспадар паехаў у горад маладым канём і мяне з сабою ўзяў. Пайшоў ён у гасподу, а мяне на возе пакінуў. Конь стаў натурыща. Нейкі чалавек спытаў мяне па-польску пра гаспадара. Я сказала, і ён загадаў гаспадару, каб з такім канём мяне больш не браў.

Як фронт набліжаўся, то гаспадар уцёк, бо баяўся. Асталася гаспадыня з дзецьмі: двума сынамі і дачкою. Мы ў падвал пайглазілі, а кругом стравяюцца. Каровы не доены, свінні галодныя — квічаць, мычаць. Рускі салдат загадаў кароў падаць, бо ім малака хацелася. Толькі прынеслі ім малако, як немцы ў хату ўваходзяцца і стрываюцца. Аднаго рускага, што на сходках стаяў, застрэлілі, а тыя паўцякалі. Два-

іх пад ложак схаваліся, але немцы іх не знайшли.

Пайшлі немцы, а прыйшлі другія рускія — сказаў ўцякаць, бо будзе бой. Мы праз лонку ўцякаем, кулі свішчуць, дзеці крычаць. Я хачу ўсё кінучь, а гаспадыня просіць памагчы. Я асталася ў яе, але дойга не была — паехала з рускаю брычкаю. Спініў нас рускі салдат дакументы правяраць і мяне забралі і завезлі ў маёнтак кароў дайца. Тры тыдні дайла і ўцякla. Але рускі зноў злапалі і ў пральню мяне. Тыдзень там побыла і кажу:

— А ну вас з тым пранём!

І пайшла. Але зноў забралі кароў дайца і з тымі каровамі ў Расію павезлі поездам; і ў поездзе кароў дайлі. Я там тыдзень побыла і кажу начальніку, што хачу дадому ехаць. Ён мне паперы выпісаў і давай ехаць. Ехала поездам і пяшком ішла. Я тут недзе блізка была. Падышла пад граніцу, а людзі ехалі бульбу капаць. Далі мне паесці, паказалі дарогу і я пайшла. Прыйшла ў Чаромху, а пасля ў Кляшчэлі, да цёткі. У панядзелак рынак у Кляшчэліх і я забралася з людзьмі і дахаты прыхадала.

Запісай Аляксандар Вярбицкі

Музычныя сустрэчы

29 ліпеня надвор'е паскуліла цеплыні і сонечных праменняў, таму арганізатары II Польска-украінскіх сустрэч вымушаны былі правесці мерапрыемства ў зале цэнтра культуры, а не пад адкрытым небам. Некалькі мінут пасля 17-ай гадзіны трубач аўгаві пачатак. На сцене з'явілася пара вядучых, якія выклікалі першы калектыв.

Закружыліся танцоры групы „Полісянка” з Роўна (Украіна). Затым на сцену выйшлі жанчыны з вёскі Чаромхі з мясцовым фальклорам. Мне спадабалася іх песня пра самагонку. За імі выступіла фальклорная група „Чэрнобы́р’ці” з Гошчы (Украіна) і бандурыст Назар Валашчук. У далейшай частцы выступілі: дзіцячая фальклорная група „Гілочка” з Пачатковай школы ў Чаромсе, джазавы калектыв „Digsyber Jocker” з Роўна, „Pasieka” з Плятэрава, „Ранок” з Бельска-Падляшскага, „Родына”

з Дубяжына, капэла К. Марчука з Засцянаком, трюо з Вулькі-Тэрахоўскай, дуеты скрыпачоў і гарманістаў з Украіны і калектыв студэнтаў „Горына” з Ольштына. З увагай аўдыторыя прыняла выступленне кабзара Васіля Жданкіна, які выканала песню „Рідна маты моя”.

Калектывы паказалі публіцы народны танец і песню з Падляшишча і з-пад Ловіча, джазавую музыку, падляшскі і палескі фальклор.

II Польска-украінскія сустрэчы можна назваць марафонам, бо працягваліся больш пяці гадзін. Пасля першай часткі выступлення арганізатары паклікалі публіку на дэманстрацыю феерверкаў. У неба ўзляталі рознакаляровыя агні, якія выклікалі захапленне ў прысутных. Пасля феерверкаў аматары танца пайшлі на забаву. Іграў калектыв „Горына”.

Уладзімір СІДАРУК

века нельга інакш назваць) мо і здалёк падкінуў да Дубіч сваю суку і тая пустошыць нашы панадворкі ад курэй, гусей, індыкоў; душыць іх і так пакідае на месцы. І тая сукя прыцягнула да сябе сваіх бяздомных „кавалераў” і цяпер цэля гайні ганяеща ўсюды і прычыняе нам вялікую шкоду. Калі б я меў стрэльбу, дык пастралаў бы ту ю шкодную дзіч, не зважаючи на дурны закон. Но не павесілі б мяне?

Ёсць у нас законныя паляўнічыя, але баяцца страляць у сабак, бо нашай бюракратыі закон даражайшы, чым жыццё і гонар чалавека. У гэтай справе я пайду ў гміну. І цікава, які адказ атрымаю. Думаю аднак, што такі, які дали Міхалу Мінцэвічу.

Мікалай ПАНФІЛЮК

нымі. Зладзеі бяскарна праводзілі надалей свае зделкі. Чыгуначныя ўлады вымушаны былі перамяніць сувязь з наземных правадоў на падземны кабель. Такі праклалі ў канцы мінулага года на лініі Чаромха — Гайнаўка. Зладзеі вырашылі перакінуща затым на другі адрезак, г.зн. Гайнаўка — Семяноўка. І там праваліліся. Гайнаўская паліцыя заспела двух падлеткаў на гарачым учынку за Дубінамі. Карысталіся неабходнымі прыладамі (кошкамі, клешчамі-кусачкамі). У апошнія пакражы адразалі тры правады даўжынёй 200 метраў. Не паспелі прадаць. Як мне сказаў кіраунік чаромхайскай АТС Ежы Анушкевіч, зладзеі аказаліся два падлеткі ва ўзросце 14 і 16 гадоў. Яны прызналіся і да іншых злачынстваў, між іншым, знішчэння могільнікаў (зрывалі медныя літары з помнікаў). Ці паспяховая акцыя гайнаўской паліцыі паўплывае на змяншэнне заганнага промыслу злачынцаў?

Уладзімір СІДАРУК

Праўда і крыўда

Добра і праўдзіва напісаў Міхал Мінцэвіч у допісе п.з. „Прыйдзецца начаваць у полі” („Ніва” № 30) аб бяздомных сабаках, якіх сёння ўсюды поўна. Гэтая бяздомныя паразіты прычыняюць слянам многа шкоды, бо душаць і загрызаюць насмерць дамашнюю жывёлу і птаства. А страляць у сабак нельга, бо такі закон, а можа змяніць яго толькі адзін міністр. І смешна яшчэ ў сённяшні час, калі многія людзі жывуць бедна і часта галодныя, наш дэмакратычны ўрад кlapоціцца аб прытулках для бяздомных сабак. Інакш: сабакі даражайшыя, чым людзі. Дзівацтва і больш нічога.

Нядайна нейкі лайдак (бо такога чала-

Гарачае лета

Яшчэ два гады таму сапраўдным кашмарам для працаўнікоў чыгуначнай тэлефоннай сувязі ў Чаромсе былі пакражы тэлефонных правадоў. Зладзеі кралі ўсё, што траплялася ў руکі, каб каляровы метал прадаць на лом (нават трансфарматар электрычнага току пад напружаннем украпі ў Сухавольцах). Аднак лёгкай здабычай сталіся тэлефонныя правады. Найбольш кралі на лініі Чаромха — Гайнаўка, паміж Курашавам і Вітавам ды Арэшкавам і Гайнаўкай, як і на лініі Чаромха — Рыгораўцы каля Кляшчэлай і перад Сухавольцамі.

— Бывала так, што чалавек не паспей распрануцца і спажыць абед, як званілі з работы, каб ехаць на аварыю, — гаворыць Віктар Врублеўскі з чаромхайскай АТС. — У мінулым годзе, напрыклад, перажылі мы „гарачае лета”. У адзін дзень па некалькі разоў выезджалі на аварыі. Паліцыя, як і чыгуначнікі былі бездапамож-

нымі. Зладзеі бяскарна праводзілі надалей свае зделкі. Чыгуначныя ўлады вымушаны былі перамяніць сувязь з наземных правадоў на падземны кабель. Такі праклалі ў канцы мінулага года на лініі Чаромха — Гайнаўка. Зладзеі вырашылі перакінуща затым на другі адрезак, г.зн. Гайнаўка — Семяноўка. І там праваліліся. Гайнаўская паліцыя заспела двух падлеткаў на гарачым учынку за Дубінамі. Карысталіся неабходнымі прыладамі (кошкамі, клешчамі-кусачкамі). У апошнія пакражы адразалі тры правады даўжынёй 200 метраў. Не паспелі прадаць. Як мне сказаў кіраунік чаромхайскай АТС Ежы Анушкевіч, зладзеі аказаліся два падлеткі ва ўзросце 14 і 16 гадоў. Яны прызналіся і да іншых злачынстваў, між іншым, знішчэння могільнікаў (зрывалі медныя літары з помнікаў). Ці паспеховая акцыя гайнаўской паліцыі паўплывае на змяншэнне заганнага промыслу злачынцаў?

Уладзімір СІДАРУК

Клапоціца пра вуліцы

На працягу двух апошніх гадоў улады Бельска-Падляшскага выдатковалі 2,5 млн. золотых на рамонт вуліцы Жвіркі і Вітуры. Ужо добраўпарадковалі чарговыя гарадскія вуліцы: Міцкевіча, Відаўскую, Нарутовіча, Замкавую і Дубічу.

— Зараз рамантуюць вул. Крынічную, Тарговую і Віта Ствоша. Сёлета будуць

адрамантаваны вуліцы: Жытнія, Зялёная, Мядовая, Рачная і Красіцкая, — праинфармаваў намеснік бурмістра Бельска-Падляшскага Яўген Беразавец. — Плануем пабудову аўтастаянкі пры вуліцах Мікалая Каперніка і 3 Мая. Адначасова з рамонтамі вуліц будуем каналізацыйную сетку ды вулічнае электраасвятленне. (ш)

Суд над чарапіцай

— А хто чалавеку ў мазгі загляне! — махае рукой баба Стэпа. — А тым больш п'янаму. Ад гарэлкі — адна дурсаць. І не кажыце мне, што то хвароба. Хвароба — лёсу наканаванне, а гарэлку чорт выдумаў на гора чалавеку.

Значыцца, у той піхальніцы нічога ў мазгах, у звілінах мазгавое субстанцы, паводле бабы Стэпы, ніхто не знайдзе ні ў Ёзя, ні ў Грышты, ні ў Больця. Бо іх забралі дагледзець, што і як там у іхніх чэрапах завялося, што інквітарамі парабліся. А Сержык стаяў, кажа, толькі і глядзеў, як гарыць. Але той Сержык першы быў не стрымаў, пабег да турыстаў, што мелі сотовы тэлефон, каб павінілі па скорую дапамогу, бо ўжо тая чортава чарапіца захлыналася ад полымія. І па паліцыю. Но ж, было ні было, чалавек!

Самі судзіць надумалі, за тое, перш за ўсё, што не хацела з ім піць. Ну і на сена не хацела. А відна што за адна — ледзь не голая ходзіць па гэтым падворку, у хаце купленай ад сына старое Грыбы, ногі носіць пабрытыя... І між нагамі таксама павыгольвае, павыскубвае... Чорная ад загару, як вішня-жучка. А прычоска такая, бы з ложка два тыдні не вылазіла, адно чорнае струкое павазівана. Мода такая. А кабеліску чорнага, што, пэўна, для міласці трымала, бо на нашага хлопца ні на аднаго і не глянула, то Ёзя з Грышутам першага пазбыліся. Звалілі на цяляціну ды павесілі. Адно хакнү, заківаўся на ігрушы. Кот чорны, Кіт, яшчэ Грыпін, іншая справа, — не паквапіўся ні на малако, ні на ладны кавал паляяндвыць, ні на валяр’янку. Хадзіў за тою Патрыцыяй як прывязаны. Ну, ці ж не чарапіца — лазіць поначы, травы збірае, сушиць, і той чорны каціска... І птаства над ёю горбаю. Не якіась галубкі, лагодныя, а галкі, вароны, вераб’і і чорт ведае што... Яшчэ каб што ім сипала... А то ходзіць па полі, па лузе, магнітафон на адным плячы, на другім пук травы... Падспеўвае, сноўдаецца бы п’яная, то прыляжа, то прысядзе, то вухам прызямлі чагосьці слухае...

Ну, купіла Патрыцыя тую хату, але каб штосьці там аднавіла, каб сабе дачу... Ды дзе там у яе гроши якія могуць быць — без іх жа нічога не зробіш — ні гарадскога майстра не прывязеш, ні тутэйшаму за работу не аддзячыш. Каб ходзіць пляшкаю рускай. Плот валіцца — то сама крыху яго падперла. Хацеў Сержык памагчы, то галавою матанула — дзякую, не трэба...

Бабы, па звычы, забягалі, бы да тое Грыбы, па лякарствы. Яны, бабы, то ў сябе ўслыхаюцца — а дзе ломіць, а дзе хрыпіць, а дзе цягнє... Робіць, робіць, аж упадзе, і пакуль да доктара, то да Грыбы, бывала, бяжыць. Банкі, зелле, п’яўкі, замова. Таблеткі таксама Грыпа мела, аспірын, рываноль і з крыжыкам, ад галавы. І нейкія сінія капсулы, што прывёз сын з Варшавы, ды трымала іх толькі напаказ Грыпу, бо старыя былі, без моцы. І кніжку мела зжоўклюю, без вокладак, абтрэпаную, што

і раз туды заглядала. Меркавалі кабеты, што, можа, якая чарадзейная была тая кніжыца, але замовы Грыпіны былі зразумелыя — гнала хваробу на сухі лес, на чорнае мора, на горы, дзе ні чарапек, ні звер не ходзяць, каб тая нядуга нікому іншаму не пашкодзіла, ды ўспамінала прытым і Багародзіцу, і ўсіх святых. Па-хрысціянску, значыцца, ўсё было ў Грыбы. А ўмярла была яна цяжка, адыхаўшы з гэтага свету з крыкам у начную завіруху...

Кнігі тае, як праверый Грышута, калі падпільнаў, што Патрыцыя пойдзе ў лес, нідзе не было. На гэты раз Кіт з ёю не палез, сачыў за Грышутам жоўтым непарушным вокам, калі той соўгай свае доўгія рукі то ў пасцель, то ў рыпучыя шафы. І нічога новага не было ў Грыпінай хаце. Сохлі зёлкі пад бэлькамі, запаўняючы спальню і кухню спакойным сваім духам, гудзелі муҳі, вечер выдуваў фіранку ў акне. Раптам каціска, фукнуўшы і ўздыбіўшыся, дзыгануў тყыя расчыненія шыбы, праляцеў Грышуту над галавою бы чорная страла. Той аж прысеў і з віскам выбег за дзвёры. Папёр над рэчку, дзе ў лазняку хлопцы адвінчвалі новую бутэльку.

Рашэнне, за пляшкай, прыйшло хутка. Даць заразе яшчэ адзін шанц. Што, казычуць муҳі ў носе? Велька пані з Варшавы прыехала? Чарапіца, чарнуха нямытая, бач яе, гідзіца з нашымі хлопцамі выпіць! Бы не бачыць, што табуном за ёю ходзяць! А то нашто попу выпінае, бессаромніца?..

— Такой то чорта мала! — рагатнуй Больцё і махнуў бутэлькай. — О, на яе такога трэба мець!

— Калі не ўдасца, прыменім. Но лепшая будзе паўтарачка? — пакапаўся ў траве Ёзё і ў яго руках бліснуў прадаўгаваты буталь з-пад віна маркі „Віно”...

Поўнай святога абурэння падаліся следам за чарапіцай, што пад вечар вярталася з ахапкамі зеляніны. Распалилі на падворачку касцёр. Начапілі на палачкі „звычайную”, бо ж пры даме піць без закусі нельга. Сталі кікаць гаспадыню. Працівілася, дык вывалиліся сілай.

Не спраўдзіліся мужыкі. Гарэлка сваё робіць — спачатку распальвае, пасля спальвае... Узліся за пляшкі...

Звязалі паяском закрываўленыя ногі ахвяры. Хату падпальваў, счыркаўшы з паўпушачкі запалак, Больцё. Так разгарэўся падзеяй, што не чуў, як вішчыць, уздыбіўшыся, каціска, скача яму на спіну і дзёргае нагамі, ратуе гаспадыню. Лянуў Больцё чортавае насенне вобзем, сам азвярэлы ад болю, і зароў...

Сержыку стала страшна. Пабег без аглядкі ў бок палатачнага поля, дзе нешматлікія цярпіўшы турысты стараліся неяк правесці непагоднае лета. Ставівалі тэлефон аднаго з іх, дасягненне XX стагоддзя, уратавала чарапіцу ад звычайнага калісь канца.

— Што ў мазгах у мужыкоў? — абагульняе баба Стэпа. — Боязь перад бабамі.

Лукаш БАРАВІЦКІ

Niba

ТЬДНЕВІК
БЕЛАРУСАЙ
У ПОЛЬШЫ

Выдавец: Праграмная рада тыднёвіка „Ніва”.

Старшыня: Яўген Мірановіч.

Адрас рэдакцыі: 15-959 Бялыніцкі, 2, skr. poczt. 149.

Тэл./факс: (0 85) 743 50 22.</

Ніўка

Смачна есці!

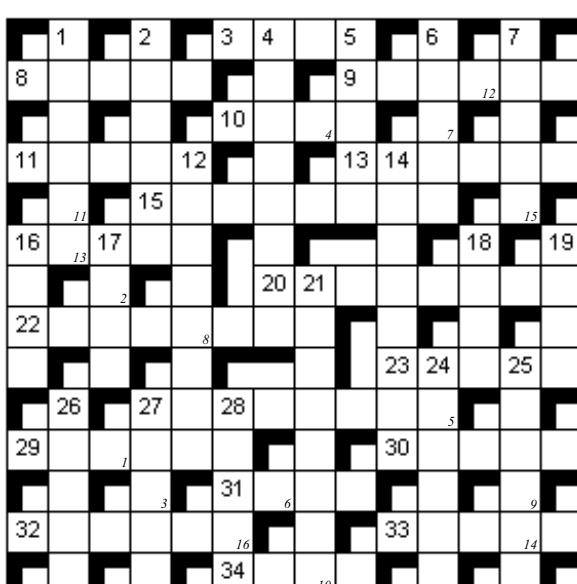
Вандал мае голаў

Вандал Арлянскі мае голаў і то пераважна ў сваёй гумарыстычнай паэзіі. Піша трапна, рымтічна і складна. Калі каго асмешыць і дасць перцу — дык толькі жулікам рознай масці і формы і спаражнелай уладзе, дзе б яна не зашылася. І важна, што ў яго ўсе роўныя і людзей не дзеліць на групы і катэгорыі. Не падлізаецца ні да каго. Як бела — то бела, як чорна — то чорна, як карычнева — то карычнева, як чырвона — то чырвона. І цешыць факт, што яго вершы што раз цікавейшыя і прыгажэйшыя. І галоўнае: кароткі і багатыя сюжэтам. Калісь-

ці падобна пісаў наш Дзядзька Квас, хача думаю, што Вандал піша лепш, бо яго беларушчына намнога багацейшая. Напэўна Вандал больш адукаваны ад Кваса і сама менш мае сярэднюю (амо і большую) адукцыю і вялікі дар слушна пакрытыкаць і асмешыць няпраўду. Хаця, з другога боку, такіх людзей не ўсе любяць, але такая форма ацэнкі вядзеца яшчэ ад грэчаскіх і рымскіх вучоных і філосафаў. Думаю, што вершы Вандала Арлянскага дачакающа кніжнага выдання.

Мікалай ПАНФІЛЮК

Крыжаванка

між грудзямі і адзеннем, 4. наследнік, 5. тоўстая вяроўка, 6. Міхаіл, прэм'ер-міністр урада РБ у 1994-96 гг., 7. усходнеазіяцкі павоўстрай, 12. табліца з пералікам усіх дзён года, 14. любіць фантазіраваць, 16. любімы занятаць у вольны час, 17. у складзе батальёна, 18. ядро і электронны, 19. парадны мужчынскі сурдуд з доўгімі фалдамі ззаду, 21. горад з Беларускім музеем, 24. частка радыёпрыёмніка, 25. адна з форм вытворчага аб'яднання, 26. вучнёўская мэбля, 27. харчовы тлушч, 28. злачынае вымаганне.

(Ш)

Рашэнне крыжаванкі складуць літары з пазначаных курсівам палёў. Сярод чытачоў, якія на працягу месяца прышлюць у рэдакцыю правільнія рашэнні, будуць разыграны кніжныя ўзнагароды.

Адказ на крыжаванку з 27 нумара

Гарызантальна: какаду, Ніксан, лапаць, ваза, мята, Дунікоўскі, Кама, нара, Эпікур, Тазбір, Насіра.

Вертыкальна: Канова, дула, ніць, анкета, падаконнік, задума, мякіна, карытата, рагіра, Эпір, урна.

Рашэнне: Да пары збан ваду носіць.

Кніжныя ўзнагароды высылаем Ва-
сілю Петручуку з Беластока і Лявону
Федаруку з Рыбалаў.

Гарызантальна: 3. прымета, 8. земля-
коп, 9. злы бог у зараастрызме, 10. Леў,
слаўны савецкі футбольны варатар,
11. д'ябал, 13. напр. лейтэнант, 15. су-
купнасць устойлівых псіхічных уласці-
васцей чалавека, 16. мангольскі парла-
мент, 20. займаецца агітацыяй, 22. на-
вукава аб раслінах, 23. крэпасць феадала,
27. рака ў Перу, 29. невялікі рэстаран
з эстрадай, 30. вадкі метал, 31. вялікая
пасудзіна для чэрпання, 32. майстэрня
мастака, 33. назва грыбковых хвароб
у раслін, 34. пярэдняя частка галавы ча-
лавека.

Вертыкальна: 1. вялікая трапічная
птушка з вялікай дзюбай, 2. прастора па-

Як пайшоў я ў кіно

Туды я даўно не хадзіў. Калісь гэта было маё хобі, на якое ніколі грошай не шкадаваў. Праўда, можна было б паглядзець фільм і ў тэлевізары, але не хапала мне тае атмасфера агульнага шаленства, калі задраўшы галовы, паклаўшы каркі на цвёрдыв заплечнікі, народ вырачваўся на сваіх любімых герояў, якія, у вялікім плане, дэманстравалі свае параметры на сцяне. Калі на ўвесь палатняны экран расплываліся грудзіны ці надзьмутыя вусны Брыжыт Бардо, клубы Сафіі Ларэн, пагрозліва калыхаўся кольт Джона Вэйна ці нема веямі веяла Грэта Гарбо... Я быў у аянменні, і не мяшала зусім, што побач пляваліся сланечнікам лупіннem, шамацелі паперкамі ад цукерак, цалаваліся... Ці быў адзін я, ці з дамай, нішто мяне больш не цікавіла (што даму асабліва хвалявалася) чым тое, што тварыцца на экране. Незалежна ад акцыі, тэмы, мой мозг захапляўся самім карцінкамі, іх бегам, мантажом; здаєца мне, што мая інтэлігентнасць, так як і з эстрады вынікае, сапраўды, найбольш вобразная. У гэтай справе пераскокаю на варбальную, слоўна-пнанятную, значыць. Добра гэта таму, што, калі назираеш жыццё, жэсты і ўся іншая невербальная „лексіка” больш табе могуць сказаць за слова...

Ну, вернемся да фільма. Каханне кіно, як і кожная любоў, каштует. Прасцей уключыць відзік, і, хоць бы і падлежачы ці лежма, нават у добрай кампаніі, глядзець што заўгодна, а калі не падбаесца, дык выключыць ці зрабіць сабе паўзу на іншы занятак. Даму на тую хвіліну можна адправіць, каб гарбату заварыла ці спажыткаўца, тую даму, у іншы спосаб. Але ж тады прыходзіцца выслушуваць каментары адносна карціны, а ў кіно, усё ж, большасць гледачоў пайстрымоўваеца ад гэтага, каб уголос апісваць бачанае. Але ж, грошай шкада на такую прыемнасць, каб пайсці сабе ды адключыцца, у цёмнай зале паддацца роскаши кантакту з багінямі і багамі сучаснай культуры...

Купіў я раніцай газету, пералістаў яе, ды заўважыў аб'яўлены конкурс. З рэгу гэтых, дзе трэба адказаць, хто напісаў „Марыно” Мальчэўскую. Трэба бы-

ло пазваніць, адказаць на дурнейшае з дурных пытанні, і трэбагаць, што за кемлівасць і хуткасць ўзнагароджаны я білетам. Фільм меў англійскі, неперакладзены загаловак, і ніякіх асацыяцый у маіх мазгах не выклікаў. Ну, што там, пайсці можна. Ці ж не спадзяваўся я крыху, што раптам і сапраўды выйграў? Меў такую надзею, як усе, хто тады звяñіў у рэдакцыю. Шчасліўчык!

Нас было, тых шчаслівых пераможцаў конкурсу, троє. Дзве кабеткі, пенсіянеркі, адна худзенъкая, сівенъкая, у акулярах, у цёмна-сінім касцюме, з выгляду былая настаўніца, другая поўная, з завітымі валасамі пафарбаванымі на руды колер. Пакуль сцямнела ў зале, паспелі мы пазнаёміцца. Пані Ганя і пані Зося, удовы, надзелі акуляры і прыгледзелісі мне з абодвух бакоў. Пад такім абстрэлам я ніколі не быў. А то скуль сам будзе, а колькі пенсіі, а ці ўнукай мае, а ці хаты ўжо не апісаў на каго?.. Выратавала мяне тое, што сноп светла прабіў цемру і выявіў на экране першыя кадры нашага пераможнага фільма... И тое, што пастаноўшчыкі, суперсучасныя, амаль кожную сцэну, трэба ці не, ператыкалі голымі целамі галоўных герояў. Пані Ганя, перажагнаўшыся, стала плявацца ды зусім збегла, патыкаючися аб ногі гледачоў. Я ўздыхнуў з палёгкай. Ды пані Зося, на маю бяду, зразумела гэта па-свойму, і ў маю далонь ушчаперылася пульхненъка лапка з вострымі кіпцікамі, стала церабіць пяшчотна кожны мой спрацаваны палец!.. Перажагнаўся б і я, ды левай рукой не выпада... Кінуўшы глядзець ўсё цікавейшы фільм, я перапрасіў суседку, што мушу ў туалет, і пасунуўся да дзвярэй з зялёным вочкам ляпмачкі. Так гэта на вас уздзейнічае? — басам сапнула глядачка і шматзначна пасцінула маю спалоханую ўзмакрэлую далонь.

Не дачакалася мяне мая разгарачаная суседка! Папёр я дадому з таго кіно без аглядкі!

Вандал Арлянскі

„Даўцины” Андрэя Гаўрылюка

У аптэку ўваходзіць пажылое сужонства.

— Дайце віягру, — гаворыць мужчына.

— Калі ласка. Пакецік каштует 200 злотых.

— Што?! — абураеца ён. — Адна таблетка каштует 50 злотых?

— Даражэнъкі, — супакойвае яго жонка, — 200 злотых у год, гэта не так шмат.

* * *

Зяць вяртаеца з працы з пакалечаным пальцам і гаворыць цешчы:

— Наплюйце мне на руку!

— Не магу, зяцік, я цябе люблю...

— Гавару наплюйце!

— Добра, наплюю, толькі скажы, дзеля чаго маю гэта зрабіць.

— Бо сябра гаварыў мне, што яд гадзюкі мае гаючыя ўласцівасці.

* * *

— Каханы, чаму ніколі мяне не цалуеш?

— Хацеў бы, ды твой роцік заўжды варушыцца.

* * *

— На жаль, вы не здалі вадзіцельска-
га экзамену.

— І што цяпер будзе?

— Будзеце даўжэй жыць.

Гутараць два сябры:

— Было гэта ў Кавальскіх. Залажыўся я з адным госцем, што з'ем цэлы торт. I з'еў!

— I нічога табе не сталася?

— Мне не, толькі тыя Кавальскія больш мяне не просяць у госці.

* * *

— Не магу зразумець як вы, член таварыства цвярозасці, п'яце гарэлку?

— Бо, бачыце, я ў апошнім часе не плаціў членскіх складчын.

* * *

— Вы мне слыхалі: сказаў, што ўласнік фірмы не жыве, а я ўчора прачытаў у газеце, што яго абраў старшынёй таварыства цвярозасці.

— I гэта мае быць жыццё?